

Rapportering om Norges implementering av Århuskonvensjonen iht. beslutning I/8, II/10 og IV/4

Ansvarlig saksbehandler:

Beate Berglund Ekeberg

Underskrift:

Dato: Mai 2025

Gjennomføringsrapport

Part: Norge

Nasjonalt Kontaktpunkt: Beate Berglund Ekeberg

Institusjon:

Klima- og miljødepartementet

Saksbehandler:

Beate Berglund Ekeberg, Fagdirektør

Postadresse:

P.O.Box 8013 Dep, 0030 Oslo

Telefon: +47 22 24 59 78

Mobil: +47 92 82 02 37

E-post: AarhusNFP.Norway@kld.dep.no

Rapportering om Norges implementering av Århuskonvensjonen iht. beslutning I/8, II/10 og IV/4

Mars 2025

I. Prosess for utarbeidelse av rapporten

Utkast til rapport basert på rapporten innsendt i 2021 med sporbare endringer ble sendt på høring i august, med høringsfrist 22. november 2024 til private organisasjoner og lokale, regionale og sentrale myndigheter for kommentarer. Den ble også lagt ut på Klima- og miljødepartementets nettside for høringer. Det kom inn 18 kommentarer. 10 av dem fra til sammen 12 organisasjoner og en institusjon, er kritiske til deler av rapporten, 8 av dem knyttet til artikkel 9, 4 av dem til artikkel 5, 2 til hhv. artikkel 3, artikkel 4 og artikkel 6, og 1 til artiklene 7 og 8. Alle kommentarer ble tatt i betraktning ved utarbeidelsen av endelig rapport, og kommentarene gir også verdifulle innspill ved vurdering av fremtidige forbedringer i norsk gjennomføring av Konvensjonen.

Høringsuttalelsene ligger på følgende nettside: [Høring - rapportering om gjennomføring av Århuskonvensjonen om tilgang til miljøinformasjon, allmennhetens deltakelse i beslutningsprosesser og adgang til klage og domstolsprøving på miljøområdet - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/tema/omstendigheter/omstendigheter-til-utvalgte-temaer/horing-til-rapportering-om-gjennomforing-av-arhuskonvensjonen-om-tilgang-til-miljoinformasjon-allmennhetens-deltakelse-i-beslutningsprosesser-og-adgang-til-klage-og-domstolsproving-pa-miljomradet-regjeringen-no)

II. Særlige omstendigheter relevant for forståelsen av rapporten

Intet særskilt å bemerke.

Implementering av artikkel 3

III. Oppgi juridiske og andre virkemidler som gjennomfører enkelte av de generelle bestemmelsene i konvensjonens artikkel 3

Generelt

Norge hadde allerede før konvensjonen ble vedtatt i 1998 en rekke regler og en langvarig praksis knyttet til allmennhetens rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningssprosesser av betydning for miljøet. Prinsippet om allmennhetens rett til miljøinformasjon ble grunnlovfestet allerede i 1992. Forvaltningsloven som regulerer behandlingsmåten i forvaltningssaker, er fra 1967. Vår første generelle lov om offentlighet i forvaltningen kom i 1970. Denne er nå erstattet av offentleglova av 2006, som trådte i kraft 2009. Allmennhetens rett til deltakelse er videre en viktig premiss som inngår i de aller fleste regelverk som gjelder eller har betydning for miljøområdet slik som forurensningsloven, kulturminneloven, naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven, petroleumsloven, energiloven mv. (Se mer om dette ift. implementering av art 6, 7 og 8).

I 1998 nedsatte den norske regjeringen et bredt sammensatt lovutvalg (med representanter blant annet fra næringsliv, miljøvernorganisasjoner, forbrukersiden og mediesiden) for å vurdere behovet for endringer i regelverket for ytterligere å styrke retten til informasjon om miljøet i lys av blant annet våre internasjonale forpliktelser på området. Lovutvalget foreslo en ny samlet lov om rett til miljøopplysninger, og etter en bred høringsprosess vedtok Stortinget i 2003 ny [lov om miljøinformasjon og deltakelse i beslutningsprosesser av betydning for miljøet](#). Loven trådte i kraft 1. januar 2004. Loven går lenger enn det som følger av Århuskonvensjonen da den både gir rett til miljøinformasjon fra offentlige myndigheter og private virksomheter. En egen Klagenemnd for miljøinformasjon behandler klager over avslag på krav om miljøinformasjon fra virksomheter. Den inneholdt samtidig endringer i regelverket som var nødvendige for norsk ratifikasjon av Århuskonvensjonen.

Serviceinnstilte myndigheter

Forvaltningsloven pålegger alle offentlige organer en generell veiledningsplikt som er vel innarbeidet i forvaltningsorganer som besitter miljøinformasjon. Dette sikrer at innbyggerne får informasjon om hvilke rettigheter som gjelder for dem og at de blir henvist til riktig organ og kan få den informasjonen de har krav på. Dersom et krav om informasjon er rettet til feil organ skal organet etter miljøinformasjonsloven så raskt som mulig sende henvendelsen til riktig instans eller veilede om hvilke organer som antas å ha informasjonen en etterspør. På lokalt nivå er alle kommuner pålagt å drive aktiv informasjon om sin virksomhet. De ulike sektormyndighetene har videre et klart ansvar for selv å legge til rette for informasjon og deltakelse i beslutningsprosesser som de er faglig ansvarlige for. Dette er også slått fast i

[den statlige kommunikasjonspolitikken](#) hvor målet nettopp er at borgere skal ha tilgang til å delta aktivt i den demokratiske prosessen og få informasjon om sine rettigheter og plikter. Et eksempel på dette er Riksantikvarens arbeid for bedre forvaltning av kulturminnene i kommunene, som legger stor vekt på medvirkning og har utformet vegledningsstoff som ligger på Riksantikvarens [nettsider](#) til bruk for kommuner og andre lokale aktører.

Miljøinformasjonsloven må også ses i sammenheng med [offentleglova](#).

Klima- og miljødepartementet informerer og veileder om miljøinformasjonsloven internt og eksternt etter behov. En [veileder](#) til miljøinformasjonsloven er lagt ut på Klima- og miljødepartementets nettsider. På nettsiden til Klima- og miljødepartementet finnes det [informasjon](#) om de rettigheter som følger av Århuskonvensjonen og nasjonalt regelverk. Informasjon om miljøinformasjonsloven er også lagt ut på [einnsyn.no](#), der allmennheten kan søke i og be om innsyn i informasjon fra offentlige myndigheter.

Undersøkelser har vist at kunnskapen om miljøinformasjonsloven er begrenset. Samtidig viser antallet innsynsanmodninger og klagesaker (jf. kapittel IX nedenfor) at det er en viss kunnskap om og vilje til å benytte seg av loven.

Behovet for ytterligere tiltak for å øke kunnskapen om og bruken av miljøinformasjonsloven vurderes løpende.

Utdanning og bevisstgjøring

Utdanning for bærekraftig utvikling er integrert i læreplanverket for Kunnskapsløftet. Læreplanverket for Kunnskapsløftet er forskrifter til opplæringsloven, som regulerer grunnskoleopplæring og videregående opplæring. I [den overordnede delen av norsk læreplan for grunnskole og videregående skole](#) er bærekraftig utvikling et av tre tverrfaglige tema. Gjennom arbeid med temaet skal elevene utvikle kompetanse som gjør dem i stand til å ta ansvarlige valg og handle etisk og miljøbevisst. Elevene skal få forståelse for at handlingene og valgene til den enkelte har betydning. Temaet rommer problemstillinger knyttet til miljø og klima, fattigdom og fordeling av ressurser, konflikter, helse, likestilling, demografi og utdanning. Elevene skal lære om sammenhengen mellom de ulike aspektene ved bærekraftig utvikling.

Klima- og miljødepartementet og underliggende etater har en rekke tilbud og satsinger mot skolen. Miljødirektoratet har en [egen nettside](#) med informasjon for elever og studenter. [Den naturlige skolesekken](#) (DNS) er et samarbeidstiltak mellom Klima- og miljødepartementet og Kunnskapsdepartementet med mål å styrke utdanning for bærekraftig utvikling. Tiltaket legger til rette for utvidet bruk av skolenes nærmiljø og i samarbeid med eksterne ressurser i nærmiljøet som miljøorganisasjoner, forskningsinstitusjoner og o.l., utvikler skolene flerfaglige undervisningsopplegg med tema miljø, friluftsliv og bærekraftig utvikling. [Den kulturelle skolesekken](#) er et obligatorisk program for alle elever, både i grunnskolen og videregående. Målet er at elevene skal få økt kulturell kompetanse ved å oppleve kunst- og kulturuttrykk på et profesjonelt nivå. Kulturarv er ett av seks kulturuttrykk som omfattes. Tilbudet gis både fra regionalt nivå (fylkeskommunene) i form av for eksempel arkeologi i skolen, museumsbesøk eller historiefortellere, eller fra lokalt nivå (skolen/kommunen). [Friluftsliv i skolen](#) er et tilbud støttet av Klima- og miljødepartementet og drevet av Norsk Friluftsliv for å bidra til økt bruk av naturen som arena for læring.

[Miljøstatus](#), [Kartiskolen](#) og [Miljølære](#) er viktige verktøy som gir skolene unik mulighet til både å innhente og registrere oppdatert miljøinformasjon. Flere gode undervisningsopplegg gir skolene tilbud om faglige aktiviteter og ulike arenaer for arbeidet med miljø og klima.

Miljøstatus i Norge (www.miljostatus.no) viser status for Norges klima- og miljømål, miljøindikatorer og havindikatorer. Temasidene om status og utvikling på ulike miljøområder i Norge ble fra september 2024 flyttet over på etatenes egne nettsteder. Det er lenket til disse på miljostatus.no. [Norsk klimaservicesenter](#) tilrettelegger og formidler data til bruk i klimatilpasning og videre forskning om effekten av klimaendringer på natur og samfunn.

Mange organisasjoner jobber aktivt og har en meget viktig rolle når det gjelder å skape bevissthet hos allmennheten om miljøspørsmål. Noen av disse organisasjonene mottar støtte fra staten og/eller har oppdrag fra staten. Eksempler på områder slike organisasjoner arbeider med er miljømerking, miljøvennlige innkjøp mv.

Støtte til miljøvernorganisasjoner mv.

Det er organisasjonsfrihet i Norge. For å stimulere til bred medvirkning gir Klima- og miljødepartementet ulike former for støtte og tilskudd til tiltak som

settes i verk av kommuner, organisasjoner, private virksomheter og personer. Oversikt over ordningene finnes på [Tilskotsordninger - regjeringen.no](https://www.tilskotsordninger-regjeringen.no). Gjennom en av ordningene gis det grunnstøtte etter søknad til en rekke frivillige miljøvernorganisasjoner og allmennyttige miljøstiftelser. Støtten skal medvirke til å opprettholde et bredt utvalg av demokratisk oppbygde, landsomfattende organisasjoner med miljøvern som hovedarbeidsfelt, for å sikre frivillig engasjement og styrke medvirkningen i miljøvernsspørsmål lokalt, regionalt og sentralt. Tilskuddsordningen er regulert i [forskrift 11. juni 2021 nr. 1928](#), som fastsetter kriteriene for å tildele og beregne støtte.

Organisasjonene er høringsinstans og kanal for kommunikasjon mellom befolkningen og forvaltningen. Miljøorganisasjoner spiller blant annet en viktig rolle som premissleverandør gjennom deltakelse i råd og utvalg. Videre finnes det flere formaliserte samarbeidsforum mellom miljøvernmyndigheter og organisasjoner. I forbindelse med konkrete saker avholdes også egne møter med miljøvernorganisasjoner, også lokale og ad hoc-organisasjoner, og andre berørte. Organisasjonene tar også selv initiativet til å få satt nye saker på dagsordenen, og de bidrar med egeninnsats i konkrete miljøprosjekter.

Klima- og miljødepartementet har en egen EØS-referansegruppe for arbeidet opp mot EU på miljøområdet under EØS-avtalen. Den har møter om lag tre ganger i året. I referansegruppen er både det sivile samfunn, inkludert næringsliv, fagforeninger, lokale myndigheter, NGOer, forskningsmiljøet og andre representert. Målet er at de skal få forelagt forslag til nytt EØS-regelverk og være en del av høringsprosessen før nye rettsakter innlemmes i EØS-avtalen. Dette bidrar til å øke kunnskapen om EU/EØS, samt bevisstgjøre miljøorganisasjonene om betydningen EUs miljøpolitikk har for utvikling av norsk miljøpolitikk. Referansegruppen er en god arena for å gi innspill til ulike prosesser, samt for myndighetene til å formidle informasjon fra internasjonale konferanser og forhandlinger.

Fremme konvensjonens prinsipper i internasjonale sammenhenger

Norge ønsker stor grad av åpenhet og deltakelse av det sivile samfunn i internasjonale fora, også på miljøområdet. Det gis blant annet økonomisk støtte som muliggjør NGOers deltakelse på ulike internasjonale møter. Vi tar også til orde for at organisasjoner som deltar faktisk gis muligheter til å involveres i forkant av og være aktive under møtene de deltar på. Det sivile samfunn er representert i den offisielle norske delegasjonen til FNs klimaforhandlinger, naturforhandlinger og til FNs miljøforsamling (UNEA) og mottar bistandsmidler fra Norge til å jobbe med og delta i forhandlingene

om en ny global plastavtale og Nordisk ministerråd for miljø og klima har støttet deltakelse for en ungdomsdelegat på fjerde forhandlingsmøte og vurderer muligheten for å gjøre det igjen.

De retningslinjene som er utarbeidet om dette under Århuskonvensjonen er videreformidlet til aktuelle personer som jobber med internasjonale avtaler i Klima- og miljødepartementet. Retningslinjene er også formidlet Utenriksdepartementet. Nasjonalt kontaktpunkt for Århuskonvensjonen bistår også ved behov når spørsmål knyttet til åpenhet og deltakelse kommer opp i andre internasjonale sammenhenger, og følger opp overfor ansvarlige myndigheter når det kommer informasjon om utfordringer ved sivilsamfunnsdeltakelse i andre miljørelaterte fora eller prosesser.

Ikke straff, forfølgning og trakassering

I Norge er det ytrings- og organisasjonsfrihet. Dette er nedfelt i §§ 100 og 101 i kapittelet om menneskerettigheter i Grunnloven. Vi har et omfattende regelverk som ivaretar rettsikkerheten til enkeltpersoner og som blant annet sikrer at personer som utøver sine rettigheter under konvensjonen ikke blir utsatt for forfølgelse av noen art.

IV. Hindringer i gjennomføringen av artikkel 3

Ingen ytterligere info.

V. Tilleggsinformasjon om praktisk gjennomføring av de generelle bestemmelsene i artikkel 3

Begrenset kunnskap om og bruk av miljøinformasjonsloven blant journalister og andre deler av allmennheten vil kunne bidra til å svekke den praktiske gjennomføringen av de rettighetene Århuskonvensjonen gir. [Veilederen](#) til loven som ble lagt ut på Klima- og miljødepartementets nettsider og informert om bredt gjennom utsendelse av nyhetsvarsel i januar 2021, er ment å bidra til å gjøre loven mer kjent og brukt.

Naturvernforbundet og WWF etterlyser i sitt høringsinnspill hyppigere møter i EØS-referansegruppen for miljø med tilstrekkelig tid for alle til å komme med innspill og til diskusjon. De mener også at informasjon om møter og høringer som er relevante for natur og klima må samles på ett sted, fordi ansvarsdelingen mellom flere departementer kan gjøre det vanskelig å holde oversikt over dette. De ønsker også en nettside eller database med oversikt

over alle saker som påvirker natur og klima, samt klageinstanser og prosedyrer for slike saker for å gjøre det lettere å finne relevant informasjon.

Spesialrapportøren for miljøforsvarere ba 19. april og 4. oktober 2024 Norge om å stoppe straffeforfølgelse i to konkrete straffesaker mot miljøforsvarere knyttet til aksjonistgruppen Stopp oljeletinga som i den første saken blant annet kastet vannløselig maling på Monolitten og i den andre saken kastet vannløselig maling på bygningen der Klima- og miljødepartementet holder til. Spesialrapportøren mener det dreier seg om fredelige protester mot å tillate aktiviteter som bidrar til klimaendringer, at de som protesterte dermed er miljøforsvarere som har utøvd sine rettigheter i samsvar med Konvensjonen og handlet innenfor rammene for retten til ytrings- og forsamlingsfrihet, og at norske myndigheter etter artikkel 3(8) i Konvensjonen derfor har plikt til å beskytte dem mot straff, forfølgelse eller andre former for plaging.

Aktivistene i den første saken ble i Oslo Tingrett 12.mai 2024 dømt til bøter på NOK 13.700 og ubetinget fengsel i 100 dager. Tingretten kom til at protestaksjonen gikk ut over rammene for fredelige demonstrasjoner fordi den hadde skadevirkninger som gjør at vilkårene for å begrense retten til ytrings- og forsamlingsfrihet og vilkårene for straffe-brudd er oppfylt. Dommen er anket.

Aktivistene i den andre saken ble i Oslo Tingrett 17. oktober 2024 dømt til hhv. 19 og 21 dager i fengsel. De ble ikke dømt til bøter. De ble dømt til å betale NOK 200.000 i skadeserstatning. Erstatningskravet for kostnadene ved å fjerne malingen som ble kastet på bygningen var på NOK 2,398,831 fra forsikringsselskapet og NOK 122,500 fra eier av bygningen. Dommen er anket.

Norge har i svarene til Spesialrapportøren 20. juni og 4. desember 2024 understreket at det grunnlovfestede prinsippet om maktfordeling mellom lovgivende, utøvende og dømmende myndigheter er til hinder for å gripe inn i en sak som er under behandling i påtalemyndigheten eller domstolene. I svaret er det videre vist til at arbeidet miljøforsvarere gjør er viktig, at beskyttelse av miljøforsvarere prioriteres høyt, at ytrings- og forsamlingsfriheten er grunnlovfestet og at demonstrasjoner bare unntaksvis begrenses i Norge og bare hvis det er nødvendig og proporsjonalt. Korrespondansen om sakene ligger på [Spesialrapportørens nettsider](#) (sak ACSR/C/2024/38 og sak ACSR/C/2024/66).

En privatperson gir i sitt høringsinnspill uttrykk for at Norge ikke bør akseptere at et organ utenfor Norge bestemmer hvordan rettsapparatet skal dømme.

Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag etterlyste i sin høringsuttalelse til Norges forrige gjennomføringsrapport bedre søkefunksjonalitet på Klagenemnda for miljøinformasjon sine nettsider og kortere saksbehandlingstid for klager til Nemnda. Nemnda fikk nye nettsider i 2020 (miljoklagenemnda.no), der sakene ligger publisert på [Saker | Klagenemnda for miljøinformasjon](#). Her kan man filtrere på bransje, søke etter saksnummer eller innklaget virksomhet, men ikke søke i fulltekst. Saksbehandlingstiden for saker varierer etter antall, omfang og kompleksitet og kan variere fra 2-5 måneder. I 2023 og 2024 ligger den i de aller fleste saker på mellom 3 - 3,5 måneder, mens noen få tar kortere tid. Behov for foreleggelse og kontradiksjon samt Nemndas egne forberedelser gjør det vanskelig å behandle sakene enda raskere.

VI. *Nettadresser relevant for gjennomføringen av artikkel 3*

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17>

<http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-05-09-31>

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2006-05-19-16>

https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/kld/lover_regler/rett-til-miljoinformasjon/id445355/

[Ny veileder til miljøinformasjonsloven - regjeringen.no](#)

<https://einnsyn.no/informasjon/regelverk>

<https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/tverrfaglige-temaer/2.5.3-barekraftig-utvikling/>

<https://www.miljodirektoratet.no/om-oss/roller/for-skole/>

<http://www.naturesekken.no/>

<https://www.denkulturelleskolesekken.no/forside/om-dks/kulturarv-i-dks/>

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no>

www.klimaservicesenter.no

www.miljolare.no

www.kartiskolen.no

<https://www.riksantikvaren.no/kik>

[Tilskotsordninger - regjeringen.no](#)

[Tilskudd til frivillige klima- og miljøorganisasjoner og klima- og miljøstiftelser - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](#)

miljoklagenemnda.no

Implementering av artikkel 4

VII Oppgi juridiske og andre virkemidler som gjennomfører artikkel 4 om tilgang til miljøinformasjon

Generelt

De fleste bestemmelsene i konvensjonen vedrørende tilgang til informasjon er gjennomført i norsk rett gjennom den generelle offentleglova ([lov 19. mai 2006 nr 19](#)).

Forvaltningsloven ([lov 10. februar 1967](#)) har regler om partsinnsyn som gir mer omfattende rett til innsyn for de som er parter i saker som behandles av forvaltningsmyndighetene.

Miljøinformasjonsloven ([lov 9. mai 2003 nr. 31](#)) har særskilte bestemmelser om tilgang til miljøinformasjon, men henviser til og suppleres av offentleglova når det gjelder unntak og saksbehandling. Generelt sikrer miljøinformasjonsloven sammen med offentleglova at artikkel 4 er gjennomført i norsk rett. Formålet med miljøinformasjonsloven var å ytterligere styrke retten til informasjon om miljøet i forhold til eksisterende regelverk om rett til innsyn. Produktkontrollloven har regler om produktspesifikk informasjon ([lov 1. september 1976 nr. 79](#)). Saksbehandlingsreglene i miljøinformasjonsloven gjelder tilsvarende for produktspesifikk informasjon.

Rettighetene gjelder enhver som ønsker informasjon av norske offentlige organer uavhengig av nasjonalitet, bosted eller statsborgerskap, eller hovedsete hvis det er en juridisk person som søker informasjonen. Adgangen i § 4 til å gjøre loven helt eller delvis gjeldende også på Svalbard og Jan Mayen er foreløpig ikke benyttet.

Definisjonen av offentlig organ i § 5 i miljøinformasjonsloven er i tråd med definisjonen av offentlig myndighet i Århuskonvensjonen artikkel 2 nr. 2. Virkeområdet til offentleglova omfatter også offentlige myndigheter i samsvar med konvensjonens definisjon.

Miljøinformasjon er definert i miljøinformasjonslovens § 2 i samsvar med konvensjonens artikkel 2 nr. 3, men omfatter også kulturminner og kulturmiljø. Begrepet "miljøinformasjon" i konvensjonen er videre enn

begrepet "dokument" som brukes i offentleglova. I miljøinformasjonsloven er dette tatt hensyn til ved definisjonen av "miljøinformasjon".

Århuskonvensjonens definisjon av "allmennheten" er ikke inntatt spesielt i norsk regelverk da det anses unødvendig siden både miljøinformasjonsloven og offentleglova omfatter "enhver". Begrepet "berørte del av allmennheten" fremkommer ikke direkte i norsk rett, men det går blant annet frem av reglene om forhåndsvarsling i saker om tillatelse etter forurensningsloven (se under implementering av art 6) at berørte offentlige organer og organisasjoner som ivaretar allmenne interesser eller andre som kan bli særlig berørt, skal forhåndsvarsles direkte før vedtak treffes og gis anledning til å uttale seg.

Generelt sikrer reglene i miljøinformasjonsloven om saksbehandling, klageadgang og veiledningsplikten en behandling av krav om miljøinformasjon i samsvar med konvensjonens bestemmelser om tilgang til miljøinformasjon.

Nr. 1

I miljøinformasjonsloven § 10 heter det at "enhver" har rett til miljøinformasjon. Det stilles ikke noe krav om saklig eller rettslig interesse, og det er uten betydning hvilket formål man har med henvendelsen. Dette gjelder for øvrig i forhold til all informasjon det offentlige besitter, jf. også offentleglova. Av loven fremgår videre at informasjonen skal gis i den form informasjonssøkeren har bedt om. Det innebærer at vedkommende kan be om en muntlig orientering, et skriftlig dokument (altså også papirkopi), en elektronisk tekst, en CD, en video eller lignende. Unntak kan gjøres og de er tilsvarende konvensjonens første ledd litra b). Den som søker informasjonen, trenger heller ikke fremme sitt krav på en bestemt måte (form). Det stilles heller ingen krav til at søker må tilkjenne seg selv, og vedkommende kan derfor være anonym.

Artikkel 4 første ledd (b) (i) stiller krav til begrunnelse hvis informasjonen som gis av offentlig myndighet, gis i en annen form enn den det er anmodet om. Krav til slik begrunnelse følger også av miljøinformasjonsloven.

Nr. 2

Miljøinformasjonsloven § 13 tredje ledd fastslår at mottaker som hovedregel skal ta stilling til kravet og utlevere informasjonen "snarest mulig" og senest innen femten virkedager. Fristen her er altså noe strammere enn det som følger av Århuskonvensjonen. I henhold til § 32 andre ledd i offentleglova er

innsynsbegjæringer som ikke svares på innen fem virkedager å anse som avslag som kan påklages til nærmeste overordnede organ, unntatt der Kongen i statsråd er klageorgan

Tidsfristen for behandling av innsynsbegjæringer kan forlenges til to måneder dersom mengden opplysninger eller opplysningenes karakter gjør det uforholdsmessig byrdefullt å utlevere dem innen femten dager. Den som ber om informasjonen skal da innen fristen på femten dager få beskjed om utsettelsen, grunnen til den og når avgjørelse kan ventes.

Hvis myndighetene ikke overholder den endelige fristen på to måneder anses det som avslag som kan påklages til overordnet organ.

Nr. 3 og 4

Etter miljøinformasjonsloven § 10 tredje ledd kan et krav om miljøinformasjon avvises dersom det er for generelt formulert eller ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å identifisere hva kravet gjelder. Av forarbeidene til loven følger det at begge avvisningsgrunnene skal brukes med forsiktighet og må oppfattes som sikkerhetsventiler. Det er viktig å holde fast ved at den som ber om miljøinformasjon ikke kan avkreves noen begrunnelse for hvorfor han søker informasjonen. Det er klart fremhevet i forarbeidene at man skal kunne be om informasjon som finne i flere kilder og det er ikke noe krav om individualisering av kravet. Når det gjelder vagt formulerte krav krever for øvrig loven at den som mottar kravet i rimelig grad skal gi opplysningssøkeren veiledning til å formulere kravet på en måte som gjør at det kan behandles. Omfanget av denne veiledningsplikten korresponderer med hva som følger av den alminnelige veiledningsplikten i forvaltningsloven § 11.

Etter § 11 første ledd kan krav om miljøinformasjon avvises dersom det er reelt og saklig for det i det enkelte tilfelle og informasjonen eller dokumentet informasjonen finnes i, kan unntas fra offentlighet i medhold av offentleglova. Det følger av offentleglova at dette gjelder visse typer informasjon, herunder taushetsbelagte opplysninger (§ 13) og opplysninger som må unntas av hensyn til utenrikspolitiske interesser (§ 20), eller visse typer dokumenter, herunder interne dokumenter (§ 14) og dokumenter innhentet utenfra for intern saksforberedelse. Et av de mest relevante grunnlagene for taushetsplikt er knyttet til opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som

opplysningen angår. Det er først og fremst i de tilfeller hvor informasjonen vil avdekke sammensetningsopplysninger av produkter, produksjonsmetoder og lignende som ikke er allerede er kjent at taushetsplikten vil gjøre seg gjeldende. Forutsetningen er uansett at opplysningene faktisk er hemmelige. Hva som er forretningshemmeligheter må vurderes i hver enkelt sak, og det skal ikke unntas mer enn det som er strengt nødvendig ut ifra de hensyn som skal ivareta taushetsplikten.

Det er for øvrig inntatt en egen bestemmelse i miljøinformasjonsloven § 14 som gir offentlige organer hjemmel til å kreve at virksomheten identifiserer eventuelle forretningshemmeligheter samt gir en begrunnelse for hvorfor de bør hemmeligholdes. Formålet med denne bestemmelsen er å gi offentlige organer et bedre faktisk grunnlag for å vurdere om miljøopplysninger som kreves inneholder forretningshemmeligheter. Dette er ofte en vanskelig vurdering for de ansatte i forvaltningen som skal ta stilling til spørsmålet. Det offentlige organet kan imidlertid ikke automatisk legge til grunn vurderingen fra de som ønsker hemmelighold, men må gjøre en selvstendig vurdering.

Paragraf 11 annet ledd fastslår hvilke momenter som må vurderes for å avgjøre om det er reelt og saklig behov for å avslå et krav om innsyn i informasjon som kan unntas etter første ledd og offentleglova. Dersom miljø- og samfunnsmessige interessene som ivaretas ved innsyn veier tyngst, skal informasjonen utleveres. Dette er i tråd med Århuskonvensjonen art 4. nr. 4. siste ledd hvor det heter at grunnene for å nekte utlevering av miljøinformasjon skal tolkes på en restriktiv måte og under hensyntagen til allmennhetens interesse for å få slike opplysninger. Det såkalte meroffentlighetsprinsippet i offentleglova representerte ingen fullstendig gjennomføring av artikkel 4 nr. 4 siste ledd, og ovennevnte regel ble derfor tatt inn i miljøinformasjonsloven.

I miljøinformasjonsloven § 12 er det endelig slått fast at enkelte typer opplysninger alltid skal utleveres på forespørsel. Denne bestemmelsen er inspirert av konvensjonens art 4. nr. 4 d). Bestemmelsen gir anvisning på enkelte typer informasjon som anses som spesielt viktig for allmennheten. Bestemmelsen gir også åpning for å tilsidesette taushetsplikt i spesielle tilfelle, men det må understrekes at det er snakk om informasjon som sjelden vil komme i konflikt med taushetsplikten. For det første gjelder dette informasjon om helseskadelig forurensning eller forurensning som kan medføre alvorlig skade på miljøet. Informasjon til befolkningen om slike forhold kan være spesielt viktig i situasjoner med akutt forurensning. Videre

gjelder det informasjon om forholdsregler for å hindre eller redusere skaden. Dette omfatter alle typer preventive forholdsregler som er tatt i bruk eller vedtatt hos den som har forårsaket skaden eller forholdsregler som anbefales til befolkningen. Det siktes her til konkrete tiltak, slik som for eksempel råd om å rense drikkevann. Endelig skal alltid informasjon om ulovlige inngrep i naturen og ulovlig skade på miljøet utleveres. Bestemmelsen har betydning for lovbrudd som enten ikke er straffesanksjonert eller som av andre grunner ikke blir forfulgt strafferettslig. Bestemmelsen omhandler også tilfeller hvor en virksomhet handler i strid med en konsesjon eller en reguleringsplan eller lignende med miljøskade til følge.

Nr. 5

Det fremgår klart av miljøinformasjonsloven § 10 fjerde ledd at det offentlige organet hurtigst mulig skal videresende kravet til rette instans eller veilede om hvilke offentlige organer som antas å ha informasjonen. En bestemmelse med samme innhold finnes også i offentleglova. Den rette instansen skal svare uten ugrunnet opphold etter ordinære regler. Dersom innsynskravet gjelder informasjon som organet er forpliktet til å ha som følge av kunnskapsplikten i § 8, kan det imidlertid verken videresende eller avslå kravet med den begrunnelse at det ikke har informasjonen. Organet må da fremskaffe informasjonen.

Nr. 6

Miljøinformasjonsloven § 11 tredje ledd fastslår at dersom deler av etterspurt informasjon kan nektes utlevert, skal den øvrige informasjonen gis ut når denne ikke gir et åpenbart misvisende bilde av innholdet.

Nr. 7

Miljøinformasjonsloven § 13 fjerde ledd fastslår at avslag alltid skal gis skriftlig, begrunnes og at det skal opplyses om adgang og frist for å klage.

Nr. 8

Etter miljøinformasjonsloven § 6 er det ikke adgang til å ta betaling for den miljøinformasjon en har rett til å få utlevert etter loven. Miljøinformasjon er med andre ord gratis så langt retten til informasjon etter loven gjelder. Også all annen offentlig informasjon skal som hovedregel være gratis, men offentleglova § 8 og offentlighetsforskriften § 4 fjerde til sjette ledd åpner for at det i visse tilfelle kan kreves betaling, herunder også i visse tilfelle betaling som ikke bare omfatter de faktiske kostnadene, men også en rimelig fortjeneste.

VIII. Hindringer i gjennomføringen av artikkel 4

Intet særskilt å bemerke.

IX. Ytterligere informasjon om praktisk anvendelse av artikkel 4

Det foreligger ingen oversikt knyttet til antall innsynsbegjæringer totalt i forvaltningen som omhandler miljøinformasjon. I - Klima- og miljødepartementets statistikk for 2024 fremgår det at vi mottok 3380 krav om innsyn. Det ble gitt fullt innsyn i 2543 av disse, delvis innsyn i 161 og avslått innsyn i 674 av kravene. Statistikken skiller ikke ut innsynsbegjæringer som gjelder miljøinformasjon og det er derfor usikkert hvor stor andel slike begjæringer utgjør. Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag etterlyste i sitt felles høringsinnspill til gjennomføringsrapporten også denne gang bedre statistikk over totalt antall krav til forvaltningen om innsyn i miljøinformasjon for å få bedre tallfakta over forvaltningens praktisering av loven. De mener det fortsatt er behov for tiltak for å gjøre miljøinformasjonsloven bedre kjent og brukt og foreslår et bredt innspillsmøte innen mars 2025. Det er ikke fulgt opp av ressursmessige grunner. For retten til innsyn i miljøinformasjon fra virksomheter etter loven, som går lenger enn innsynsretten etter Århuskonvensjonen, trekker de fram som positivt at Klagenemnda som behandler avslag på krav om innsyn i miljøinformasjon fra virksomheter har kuttet saksbehandlingstiden og gjort nettsidene bedre, men mener at sekretariatet for Nemnda bør få mer ressurser. De mener også at Nemnda bør få mulighet til å ilegge virksomheter sanksjoner hvis de ikke følger Nemndas avgjørelser som gir klager rett til innsyn. De påpeker sammenhenger mellom miljøinformasjonsloven og åpenhetsloven og muligheter for å styrke retten til innsyn i miljøinformasjon fra virksomheter i den evalueringen som nå gjennomføres av åpenhetsloven. Åpenhetsloven gjelder for virksomheter og går dermed også lenger enn innsynsretten etter Århuskonvensjonen. Den har aktsomhetskrav og rett til innsyn knyttet til dette, men omfatter ikke miljøpåvirkning.

Et innsynskrav som ble avslått av Klima- og miljødepartementet og klaget inn til Sivilombudsmannen i 2011 ble behandlet av Aarhuskonvensjonens Komité for overholdelse av avtalen ([ACCC/C/2013/93](#)). Komiteen fant at avslaget var i tråd med Konvensjonen. Partsmøtet under Konvensjonen sluttet seg i 2017 til Komiteens konklusjoner.

Greenpeace kommenterer i sitt høringssvar Norges gjennomføring av Århuskonvensjonen knyttet til petroleumsvirksomhet og gruvedrift på havbunnen. Det er knyttet til beslutningsprosesser på disse områdene og er derfor nærmere omtalt under artikkel 6. De kritiserer bl.a. at myndighetene ved flere anledninger har nektet innsyn i omtalen av kvalitativ stresstesting av finansiell klimarisiko i utbyggingsplaner for petroleumsvirksomhet (PUD), med henvisning til konkurransemessige hensyn. De mener dette er miljøinformasjon og at nektelse av innsyn går på bekostning av allmennhetens rett til miljøinformasjon.

PUD/PAD-veilederens krav om kvalitativ stresstesting av finansiell klimarisiko og omtalen av dette i utbyggingsplaner er en oppfølging av Meld. St. 11 (2021–2022) punkt 3.5.2, og ikke av Høyesteretts avgjørelse i HR-2020-2472-P slik Greenpeace hevder. Stresstesting inngår i rettighetshavernes lønnsomhets- og usikkerhetsanalyse av utbyggingen, og den går ut på at utbyggingens balansepris sammenlignes med ulike scenarioer for olje- og gassprisbaner som er forenelige med målsetningene i Parisavtalen, herunder å begrense global oppvarming til 1,5 grader. Det er altså tale om en ren økonomisk vurdering der rettighetshaverne vurderer utbyggingsprosjektets lønnsomhet opp mot ulike scenarioer for fremtidige markedspriser, og ikke en vurdering av om prosjektet som sådan er forenelig med målene i Parisavtalen eller statens forpliktelser etter Grunnloven § 112.

Ved behandling av Greenpeace sitt innsynskrav i 2023 i den kvalitative stresstesting i flere PUD'er kom departementet derfor til at opplysningene ikke utgjorde miljøinformasjon. Kravet om innsyn ble avslått med hjemmel i offentleglova. Avslaget ble påklaget til Kongen i statsråd og opprettholdt ved kongelig resolusjon av 15. desember 2023. Ettersom saken er avgjort i statsråd, har ikke Sivilombudet tatt Greenpeace sine senere klager over avslag på innsyn i de samme opplysningene til behandling, jf. sivilombudsloven § 4 andre ledd bokstav c.

X. Nettsider relevante for gjennomføringen av artikkel 4

<http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-05-09-31>

<http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2006-05-19-16>

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1976-06-11-79?q=produktkontrolllov>

<https://www.sivilombudsmannen.no/?lang=no> NO

<http://www.unece.org/environmental-policy/conventions/public-participation/aarhus-convention/tfwg/envppcc/envppcccom/acc201393-norway.html>

Implementering av artikkel 5

XI. Oppgi juridiske og andre virkemidler som gjennomfører bestemmelsen om innsamling og spredning av miljøinformasjon

Nr. 1

Grunnloven § 112 gir allmennheten krav på informasjon om naturmiljøets tilstand. På forurensningsområdet fastsetter forurensningsloven ([lov 13. mars 1981 nr. 6](#)) at myndighetene skal føre tilsyn med den alminnelige forurensningssituasjon og forurensing fra enkelte kilder.

Offentlige forvaltningsorganer får gjennom sine ulike aktiviteter omfattende kunnskap om miljøtilstanden. Dette gjelder særlig gjennom det forvalteransvaret og den myndighetsutøvelsen som ulike myndigheter er tillagt på sentralt, regionalt og lokalt nivå. Dette gjelder på alle områder fra forvaltning av naturressurser som landbruk og fiskeri, til industri og distriktsutvikling eller generell samfunnsplanlegging. Dette er også nedfelt rettslig gjennom kravene til forsvarlig saksbehandling og plikt til å innhente informasjon i forbindelse med konkrete saker til behandling. Det kan her vises til forvaltningsloven § 17 om utrednings- og informasjonsplikt ([lov 10. februar 1967](#)), regler om miljøkonsekvensvurderinger ([jf. særlig plan- og bygningsloven – lov 27. juni 2008 nr. 71](#) og [forskrift 21. juni 2017 nr. 854 om konsekvensutredning](#)) og [utredningsinstruksen](#). Enkelte bestemmelser finnes også som gir generell informasjonsplikt og derigjennom kunnskapsplikt slik som for eksempel kommuneloven ([lov 22. juni 2018 nr. 83](#)) som pålegger kommuner en generell plikt til å informere om sin virksomhet.

I praksis har det offentlige omfattende rutiner for både å samle (overvåkning og forskning) og formidle oversiktsinformasjon, for eksempel gjennom databaser og registre. Dette er et arbeid som pågår kontinuerlig. De viktigste verktøy for samlet informasjon om miljøtilstanden på et aggregert nivå, er det helhetlige systemet for resultatoppfølging i miljøvernpolitikken og utviklingen av nasjonale nøkkeltall og miljøindikatorer. Dette er faktaopplysninger om miljøforhold som skal si noe om utviklingen i miljøtilstanden på ulike områder.

Stedfestet areal-, miljø, og plan- og samfunnsinformasjon er tema for den nasjonale infrastrukturen av geografiske data som er etablert gjennom samarbeidet «Norge Digitalt» og den tilhørende kartportalen «Geo Norge» (www.geonorge.no). Et av hovedformålene med samarbeidet er å fremskaffe geografiske data for ulike tema, herunder miljø, og gjøre dem tilgjengelige. Statens kartverk og mange offentlige etater, samt private organisasjoner og selskaper, deltar i dette samarbeidet. Miljødirektoratet utvikler i samarbeid med Statens kartverk, Statistisk sentralbyrå og NIBIO et «Grunnkart for bruk i arealregnskap» hvor en økosystemtypologi inngår som en av tre informasjonskategorier (sammen med arealbruk og arealressurser). MAREANO-programmet (www.mareano.no) kartlegger dybde, bunnforhold, biologisk mangfold, naturtyper og forurensning i sedimentene i norske havområder. Det finansieres over Klima- og miljødepartementets og Nærings- og fiskeridepartementets budsjetter, styres av disse og andre berørte departementer med bidrag fra offentlige etater og gjennomføres av ulike forskningsinstitutter. Nettsiden Vann-Nett Portal ([VannNett-Portal \(vann-nett.no\)](http://VannNett-Portal(vann-nett.no))) er inngangsportalen til informasjon om vann i Norge. Nettsidene www.luftkvalitet.info som presenterer viktig nasjonal informasjon om luftkvalitet, herunder dagsaktuelle luftmålinger over hele Norge, varsel om luftkvalitet, rapporter, linker, etc. Nettsidene www.naturbase.no, <https://okologiskegrunnkart.artsdatabanken.no/> og www.kulturminnesok.no inneholder informasjon om henholdsvis naturforhold og vernede områder, og kulturmiljø og kulturminner. Ytterligere info om kulturmiljø og kulturminner kan også finnes på [Askeladden](#), et register som forutsetter at man registrerer seg som bruker og får tilgang på bestemte vilkår. [Kilden](#) er en samleportal for arealinformasjon relevant for landbruk drifta av NIBIO.

[Produktregisteret](#) er myndighetenes register over farlige kjemikalier i Norge. Virksomheter deklarerer alle såkalte merkepliktige kjemiske produkter som det omsettes mer enn 100 kg av i året i Norge. Det er registrert om lag 25000 produkter i registret. For forurenset grunn finnes en egen database som angir forurensede lokaliteter mv. Det er videre etablert en egen Kunnskapsbank for naturmangfold ([Artsdatabanken](#)), som samler inn og tilgjengeliggjør kunnskap om arters forekomst og utbredelse, truede arter, fremmede arter og utbredelse og status for naturtyper. Det er etablert en egen database som samler og tilgjengeliggjør informasjon om rovviltbestandene ([Rovbase](#)). Rovdata har ansvaret for Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt, og sammenstiller og formidler informasjon om rovviltbestandene på rovdata.no.

En [Miljøprøvebank](#) for miljøgifter ble satt i drift i 2012. Det er for øvrig ikke mulig i denne rapporten å gi en fyllestgjørende omtale av alle de ordninger som eksisterer som bidrar til at pliktene i art 5 nr. 1 er oppfylt.

[Miljøvedtaksregisteret](#) er et offentlig register som gir allmenheten fri tilgang til enkeltvedtak og forskrifter på miljøområdet. Det er regulert i [forskrift](#) 14. juni 2013 nr. 643 om Miljøvedtaksregisteret.

Videre får offentlige myndigheter mye kunnskap om aktiviteter som kan ha vesentlige miljøpåvirkninger gjennom at det etter forurensningsloven er forbudt å forurense med mindre virksomheten etter søknad har fått en konkret utslippstillatelse fra forurensningsmyndighetene eller det følger av generelle regler. Virksomhetene må årlig rapportere til myndighetene om sine utslipp og forurensningsmyndighetene fører også aktivt tilsyn gjennom egne kontroller. Det er etablert et eget nettsted www.norskeutslipp.no som inneholder oppdatert informasjon om utslipp, produksjonsmengder og avfall for de største forurensningskildene i Norge, både bedriftsspesifikke og diffuse kilder.

For tydelig å gjennomføre Århuskonvensjonens art 5 ble det nedfelt en egen bestemmelse i miljøinformasjonsloven § 8 om at forvaltningsorganer på et overordnet nivå skal ha miljøinformasjon som er relevant i forhold til sine egne ansvarsområder og funksjoner og gjøre denne informasjonen allment tilgjengelig, se nedenfor. Det vil si at for eksempel Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Energidepartementet er ansvarlig for å ha slik informasjon tilgjengelig. Den miljøinformasjon som er relevant er både kunnskap om miljøpåvirkningene fra egen sektor eller eget ansvarsområde, og den miljøkunnskap organet har og må ha for å utføre sine oppgaver tilfredsstillende. Foruten kunnskap om miljøtilstanden som en særlig oppnår gjennom forskning og miljøovervåking omfatter også bestemmelsen informasjon om miljøsituasjonen mer generelt, i form av miljødata og miljøfakta om for eksempel kilder til utslipp, faktorer som påvirker biologisk mangfold, utviklingstendenser i samfunnets bruk av ressurser, eller innhold av helse- eller miljøfarlige kjemikalier i produkter. I tråd med Århuskonvensjonen omfatter lovregelen alle styringsnivåer, dvs. forvaltningsorganer i stat, fylkeskommune og kommune.

i Sektorlovgivningen om krisehåndtering og informasjonsformidling har en rekke bestemmelser og ordninger for kriseinformasjon. I en aktuell krisesituasjon er det helt sentralt at befolkningen blir orientert om krisen og

hvordan man skal forholde seg. I Norge er det et eget [direktorat for samfunnssikkerhet og beredskap](#) samtidig som den enkelte sektormyndighet har ansvar for krisehåndtering innenfor sine ansvarsområder. Også private har ansvar for å informere før og under en krise. Det er i tre faser informasjonsformidlingen foregår; ved utarbeidelse av beredskapsplaner, i forkant når det informeres om faren for at kriser innenfor et område kan inntre, og endelig informasjon under en krise. For befolkningen er det utviklet nye informasjonsprogram for hvordan den enkelte kan ta ansvar for å kunne håndtere en krise på en best mulig måte gjennom, hhv. [en sikker hverdag](#) og [slik bidrar du til Norges beredskap](#).

Nr. 2 og 3

Det følger av forarbeidene til miljøinformasjonsloven at oversiktsinformasjonen skal formidles på en samlet, systematisert, oversiktlig, forståelig og allment lett tilgjengelig måte gjennom lister, arkivsystemer, databaser, utslippsregistre og liknende. Miljøinformasjonsloven § 8 pålegger forvaltningsorganer å ha og gjøre tilgjengelig miljøfakta om påvirkningen på miljøet fra egen samfunnssektor og forvaltningens oppgaver. Organene skal gjøre informasjonen tilgjengelig av eget tiltak, ikke bare på forespørsel. Den stiller ingen krav til hvordan dette gjøres, men bruk av elektroniske hjelpemidler er utbredt. Mye av informasjonen er på nasjonalt nivå og derfor naturlig å samle i nasjonale informasjonssystemer som for eksempel miljøstatus.no. Hvis det ikke allerede finnes relevante informasjonssystemer, kan organet måtte ha egne formidlingssystemer.

Norge har én digital offentlig sektor som mål, for økt effektivitet og verdiskapning og en enklere hverdag for folk flest. En [digital strategi for offentlig sektor for perioden 2019-2025](#) ble vedtatt i 2019 og en ny [digitaliseringsstrategi for miljøsektoren for perioden 2020-2024](#) ble vedtatt i 2020. Strategiene er under revisjon. De fastsetter mål og prioriteringer for digital omstilling av offentlig sektor generelt og miljøsektoren spesielt i årene som kommer. De har tilsvarende høyt ambisjonsnivå og dekker mange av elementene som ligger i forslaget til oppdaterte Århus-anbefalinger om elektroniske informasjonsverktøy, om enn på et mer generelt nivå.

Gjennom implementeringen av EUs viderebruksdirektiv (2003/98/EF) i offentleglova har Norge lagt til rette for økt viderebruk av offentlige data. Åpne offentlige data er data fra offentlig sektor som er gjort tilgjengelige i et slikt format at de kan bli brukt videre i nye sammenhenger. Data kan være alt fra enkle lister og tabeller i saksdokument og rapporter, til avanserte

databaser med informasjon fra flere av etatens datasystem. Disse reglene vil gi allmennheten bedre tilgang også til offentlig informasjon, herunder miljøinformasjon. Bestemmelsene om viderebruk krever aktivitet fra den offentlige virksomheten, og stiller i så måte krav utover den rene innsynsrettigheten i offentleglova ellers. Blant annet stiller Digitaliseringsrundskrivet krav til at offentlige virksomheter skal gjøre egnet informasjon tilgjengelig i maskinlesbare formater, og for øvrig følge "[Retningslinjer ved tilgjengelig-gjøring av offentlige data](#)".

Oversikt over relevante offentlige organer finnes på Internett blant annet på regjeringens nettside. [Regjeringen.no](#) er den primære, nettbaserte kommunikasjonskanalen til Regjeringen. Det er også en portal for Statsministerens kontor og departementene. Regjeringen.no skal legge til rette for delaktighet og skape engasjement i demokratiske prosesser. Regjeringen.no skal gi korrekt, oppdatert og helhetlig informasjon om den enkeltes rettigheter og plikter. Portalen skal også stimulere til engasjement i beslutningsprosesser og utforming av politikk ved å tilrettelegge for delingskultur, toveiskommunikasjon og brukerskapt innhold.

[Klima- og miljødepartementets nettside](#) inneholder store mengder systematisert informasjon og lenker til andre kilder for informasjon. Blant annet finnes det lenker til alle underliggende etater som også har fyldige sider med miljøinformasjon sortert etter for eksempel ulike temaer, nyheter, høringer, regelverk mv. [Miljødirektoratet](#) har gjennomført en omfattende konsolideringsprosess av sine nettsider, med brukertilpasset informasjon og veiledning. Det oppgis normalt kontaktpersoner som kan gi ytterligere informasjon Miljøstatus i Norge ([www.miljostatus.no](#)) viser status for Norges klima- og miljømål, miljøindikatorer og havindikatorer. Temasidene om status og utvikling på ulike miljøområder i Norge ble fra september 2024 flyttet over på etatenes egne nettsteder. Det er lenket til disse på miljostatus.no.

Sjøfartsdirektoratet har informasjon om miljøpåvirkning fra skipsfarten og arbeidet med dette på sine nettsider [Miljø - Sjøfartsdirektoratet](#).

Meteorologisk institutt har en fri og åpen datapolitikk med ønske om størst mulig bruk, spredning og videre bearbeiding av data, til nytte for samfunnet (<https://data.met.no/>). Store deler av Meteorologisk institutt sitt datagrunnlag og produkter er tilgjengelige på deres nedlastingstjenester.

Norsk Polarinstitutt publiserer forsknings- og miljødata fra polarområdene i sin egen dataportal [Datasets - NPDC \(npolar.no\)](#). Alle data blir publisert

under åpne lisenser for videre bruk. I tillegg publiseres tilrettelagte data i informasjonsprodukter som:

- [Svalbardkartet](#)
- [Norsk Polarinstituts kartsider](#)
- [Barentsportalen](#)
- [MOSJ](#)

[Senter mot marin forsøpling](#) formidler kunnskap til relevante aktører om opprydding av marin forsøpling og forebygging av forsøpling (<https://www.marfo.no/>). Senteret videreutvikler kartbaserte, digitale verktøy for å skaffe bedre kunnskap og informasjonsflyt om marin forsøpling, og tilrettelegge for effektiv ressursbruk og godt samarbeid mellom ulike ryddeaktører i Norge. Senteret samler og formidler også kunnskap og kompetanse om kilder og tiltak mot marin forsøpling innen fiskerier og andre marine næringer.

Regjeringen rapporterer jevnlig om tilstanden og fremtidige tiltak gjennom ulike stortingsmeldinger, herunder tidligere meldinger om Rikets miljøtilstand som nå er erstattet av kontinuerlig oppdatert informasjon på Miljostatus.no og evaluering av miljømål i den årlige budsjettproposisjonen. All slik informasjon blir lagt ut elektronisk. Sektormyndighetene har et selvstendig ansvar for å ha oversikt over miljøvirkninger av virksomhet i sektoren og rapportere om dette. Videre er det enkelt å finne alt relevant regelverk opplistet på sidene til offentlige organer med en lenke til lovdata hvor den konkrete lovteksten publiseres. Lovdata er et sentralt nettsted hvor alt regelverk i Norge ligger og sidene blir jevnlig oppdatert når endringer inntreffer. På Klima- og miljødepartementets hjemmesider finner man videre bl.a. en veiviser i miljølovverk hvor både informasjon om ansvarlig myndighet og relevant regelverk er systematisert elektronisk. Generelt har miljøvernforvaltningen til enhver tid informasjon i sine databaser om relevant regelverk, inkludert internasjonale avtaler Norge har inngått på miljøområdet (både på engelsk og norsk) Dette gjelder også strategier, planer og programmer. Det vil imidlertid føre for langt å omtale dette i større omfang enn det som er nevnt ovenfor.

Nr. 4 og 5

Det utarbeides som nevnt ovenfor jevnlige stortingsmeldinger om ulike sider av miljøvernpolitikken. I tillegg publiseres det løpende informasjonen om miljøtilstanden på blant annet nettsiden www.miljostatus.no, jf. omtale over.

Norsk Polarinstitutt har flere regionale informasjonssystemer som spiller opp i mot slik nasjonal rapportering. Miljøovervåking Svalbard og Jan Mayen (<http://www.mosj.no>) er en regional sammenstilling av relevant informasjon hentet fra tematiske overvåkingsprogrammer på land, i luft og i havet i de norske arktiske områder som jevnlig brukes til å evaluere grad av måloppnåelse for de nasjonale miljømålene.

Informasjon om miljøsituasjonen og internasjonalt miljø samarbeid i grenseområdene mot Russland publiseres på nettsidene til Fylkesmannen i Troms og Finnmark <https://www.fylkesmannen.no/troms-finnmark/miljo-klima/internasjonalt-samarbeid/> samt på <http://www.luftkvalitet.info/home.aspx>.

NILU – Norsk institutt for luftforskning er kjemisk koordinerende senter under UN-ECEs Konvensjon for grenseoverskridende luftforurensninger, og samler inn observasjonsdata for atmosfærens innhold av forurensninger, klimadrivere og miljøgifter fra de 40 landene som har signert EMEP protokollen. Data er åpent tilgjengelig på [EBAS home – ebas homepage \(nilu.no\)](http://ebas.nilu.no). Datatjenesten benyttes også av andre internasjonale overvåkingsprogrammer slik som AMAP (Arktisk råd), OSPAR-konvensjonen, HELCOM-konvensjonen og WMOs Global Atmosphere Watch. E-infrastrukturen representerer den mest omfattende database av sitt slag globalt, og blir ofte trukket frem som et ledende eksempel på åpen dataforvaltning.

All ovennevnte informasjon samt regelverk, strategidokumenter og handlingsplaner mv som er utarbeidet av offentlige organer på ulike nivåer publiseres på ulike nettsider. Dette gjelder også internasjonale avtaler og andre viktige internasjonale dokumenter.

Nr. 6

Enhver part skal oppmuntre aktører som har en vesentlig innvirkning på miljøet til å informere om virkningene av deres aktiviteter og produkter.

Den norske miljøinformasjonsloven innebærer en plikt for alle virksomheter til å ha kunnskap om og på forespørsel gi ut informasjon om forhold ved virksomheten som kan medføre en ikke ubetydelig miljøpåvirkning. Tilsvarende regler for såkalt produktspesifikk informasjon er inntatt i produktkontrollloven. Virksomheten skal gi ut informasjonen så raskt som mulig og senest innen en måned. Denne kan forlenges til to måneder dersom det er uforholdsmessig byrdefullt å utlevere informasjonen innen en måned.

Det er opprettet en egen klagenemnd som tar stilling til klager over avslag på krav om miljøinformasjon. [Klagenemnda](#), som er regulert i miljøinformasjonsloven § 19 og forskrift i medhold av denne, bidrar til at allmennheten får en effektiv etterprøving og kontroll med om kravet om miljøinformasjon er behandlet i tråd med lovens regler. Vi viser for øvrig til lovteksten. Antall saker til Klagenemnda varierer og har på det meste vært oppe i 22 (2021, 2022). Det kom inn 12 saker i 2023 og har kommet inn 6 saker første halvår 2024.

Virksomheter er etter regnskapsloven pliktige til å informere aktivt om forhold ved virksomheten som har medført en ikke ubetydelig miljøpåvirkning. Videre finnes det frivillige miljøsertifiseringsordninger som EMAS og Miljøfyrtårn som også innebærer formidling av miljøinformasjon. Miljøfyrtårn er Norges størstes sertifiseringsordning innen miljøledelse med kriterier for privat og offentlig sektor innen om lag 70 ulike bransjer. Miljøfyrtårn krever at alle sertifiserte offentlige og private virksomheter publiserer årlig klima- og miljørapport på sine nettsider eller gjør den tilgjengelig på forespørsel.

[Forskrift](#) om klassifisering, merking og emballering av stoffer og stoffblandinger har krav om faremerking, herunder miljøfaremerking. Faremerkesystemet bygger på et omfattende internasjonalt harmonisert regelsett for klassifisering av kjemikalier.

Det eksisterer også flere frivillige miljømerkeordninger ([Svanemerket](#) og [EUs miljømerke](#)) og systemer for miljøvaredeklarasjoner.

HMS-myndighetene Arbeidstilsynet, Miljødirektoratet, Havindustritilsynet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet, Næringslivets sikkerhetsorganisasjon og Helsedirektoratet har informasjon på sine nettsteder med formål om å gjøre det lettere for virksomheter og enkeltpersoner å finne frem i regelverket.

Nr. 7

Denne bestemmelsen er blant annet oppfylt gjennom at den generelle utredningsinstruksen følges.

Det helhetlige systemet for resultatoppfølging i miljøvernpolitikken og utviklingen av nasjonale nøkkeltall og miljøindikatorer er også sentrale for å oppfylle denne bestemmelsen. Dette er faktaopplysninger om miljøforhold som skal si noe om utviklingen i miljøtilstanden på ulike områder. Det kan

også nevnes at Statistisk sentralbyrå utarbeider årlig statistikk over viktige naturressurs- og miljøforhold.

Nr. 8

Produktkontrollen gir allmennheten til å få informasjon direkte fra tilvirker, importør bearbeider omsetter eller bruker av produkt. Dette omfatter blant annet informasjon om produktet inneholder komponenter eller har egenskaper som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse, hvilke egenskaper dette er og hvilke vesentlige helseskader eller miljøforstyrrelser produksjonen og distribusjonen forårsaker.

All informasjon som foreligger hos et offentlig organ om produkter skal også gis ut med mindre det er adgang til å unnta den etter offentleglova, miljøinformasjonsloven eller produktkontrollen.

Produktinformasjon er også tilgjengelig gjennom frivillige miljømerkeordninger. Det nordiske [Svanemerket](#) er det vanligste. Ordningen administreres av en stiftelse. Forslag til kriterier for å få bruke merket utarbeides av høyt kvalifiserte eksperter og forslagene sendes på høring og legges ut på Internett for kommentarer.

Nr. 9

Norge har i mange år hatt et system for samlet rapportering av utslipp og avfall. Informasjon om utslipp og avfall for enkelte bedrifter finnes på <http://www.norskeutslipp.no/>.

XII. Hindringer i gjennomføringen av artikkel 5

Ingen ytterligere informasjon.

XIII. Ytterligere informasjon om praktisk anvendelse av artikkel 5

[Havforskningsinstituttet](#) etterlyste i sin [høringsuttalelse](#) til Norges forrige gjennomføringsrapport i 2020 mer tilgjengelig og detaljert informasjon om omfanget av påvirkningsfaktorer, samt tid og posisjon for påvirkning for å kunne vurdere samlet påvirkning på tvers av sektorer på biologisk mangfold og tilstand i marine økosystem og kystøkosystemer. De etterlyser også mer detaljert tidfestet informasjon om seismiske undersøkelser og fiskerier.

Miljøorganisasjonen Sabima uttalte i sin høringsuttalelse til Norges forrige gjennomføringsrapport at det ikke finnes og rapporteres tilstrekkelig

informasjon om ulike naturforekomster og miljøstatus i kommunene. De mener norsk natur ikke er grundig nok kartlagt og at kunnskap ikke er sammenstilt. De mener staten må investere langt mer ressurser i systemer for datainnsamling.

Det jobbes kontinuerlig med å forbedre kunnskapsgrunnlaget for planlegging. Dette vil på sikt gi bedre muligheter både til å følge utviklingen og rapportere om saker som berører viktige naturforekomster.

Miljødirektoratet har laget en ny strategisk plan for økologisk grunnkart (2022–2026). Planen innebærer blant annet mer arbeid med heldekkende naturkartlegging og utvikling av standardiserte kartleggingsmetoder for konsekvensutredninger. Sistnevnte legger til rette for at også andre enn staten kan og skal utføre naturtypekartlegging med bruk av standardisert metodikk fra Miljødirektoratet.

Det er viktig å følge opp mangler i informasjon, som Sabima påpeker. Hvis det mangler informasjon, bør man kontakte kommunen eller for eksempel utbygger. Staten har ansvar for å gjøre generell miljøinformasjon tilgjengelig i henhold til Århuskonvensjonen, men for mer spesifikk informasjon, som gjelder for eksempel en bestemt lokalitet i en kommune, må henvendelsen rettes til kommunen.

Naturvernforbundet og WWF etterlyser i sitt høringsinnspill til denne gjennomføringsrapporten en sentral databank for miljøinformasjon som inkluderer håndheving av ulike miljølover, for eksempel bøter og andre administrative sanksjoner, samt antall saker og deres utfall. Vi viser her til Miljøvedtaksregisteret som nevnes i omtalen av artikkel 5 nr. 1 over.

Naturvernforbundet Oslo og Akershus har i høringsuttalelse til gjennomføringsrapporten vist til at kommunenes publisering av hogstøknader- og vedtak i Oslomarka ikke følger krav til hvor raskt søknadene eller vedtakene skal være tilgjengelige. Det vises også til at det er utfordringer med å identifisere sakene i postlistene. Naturvernforbundet i Oslo og Akershus uttaler at dette har medført at hogstvedtak ikke har vært synliggjort før hogsten er i gang eller gjennomført.

Artikkel 5 krever at myndighetene samler inn miljøinformasjon og gjør den tilgjengelig for allmennheten på en åpen og effektiv måte og i økende grad benytter elektroniske databaser for offentliggjøring. Praksis etter [markaforskriften](#) er at kommunene, som behandler søknader om hogst etter

forskriften, publiserer vedtakene på overskriftsnivå på digitale offentlige postlister straks etter at de er truffet. Det vil deretter være anledning til å be om dokumentene vederlagsfritt etter gjeldende regler og frister i offentleglova og miljøinformasjonsloven. Publiseringsmetodene som kommunene benytter, tilfredsstiller de krav som følger av artikkel 5.

NIBIO uttaler i sin høringsuttalelse at Rovdata ikke oppfyller forpliktelsene i Århuskonvensjonen artikkel 5 nr. 2 om tilgang til miljøinformasjon. NIBIO mener det er behov for en digitalisering av tjenesten i form av nedlastbare, ajourførte og maskinlesbare datasett som inneholder sammenlignbare regionale og nasjonale bestandstall for hele perioden hvor registreringer av bestandstall for rovvilt er utført.

Rovdata benytter både åpne data og data med sensitiv artsinformasjon. I en sammenstilling i en rapport vil data kunne presenteres samlet uten at data som er unntatt offentlighet kan identifiseres på enkelt vis. Data vil uansett finnes i sin helhet og på en nedlastbar maskinell form hos Miljødirektoratet som eier databasen og kildedataene. Rovdata må forutsettes å rapportere resultater fra rovviltovervåkingen innenfor de administrative inndelingene som til enhver tid gjelder. Det ligger ikke innenfor Rovdatas mandat å fremstille statistikk basert på tidligere kommune- og fylkesinndelinger. I de fleste tilfeller kan imidlertid de som ønsker en slik statistikk gis tilgang til eksakt posisjon for registreringen, og deretter fremstille oversiktene på det nivået som er ønskelig.

I sin høringsuttalelse tar NOAH – for dyrs rettigheter opp at det er problematisk at ikke alle beslutninger om ekstraordinære uttak av vilt registreres i Miljøvedtaksregisteret. Enkeltvedtak fastsatt etter rovviltforskriften skal registreres i Miljøvedtaksregisteret. Dette følger av forskrift om Miljøvedtaksregisteret. Det er dermed ikke en plikt til å registrere beslutninger om såkalte ekstraordinære uttak etter forskriften, som er beslutninger fattet i medhold av naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Samtidig er det anledning til å registrere beslutninger uten klageadgang i registeret, og Miljødirektoratets praksis er at både enkeltvedtak og beslutninger fattet med hjemmel i rovviltforskriften og naturmangfoldloven § 18 tredje ledd publiseres i registeret.

NOAH – for dyrs rettigheter tar konkret opp at Miljødirektoratets beslutninger om hiuttak av jerv ikke registreres i Miljøvedtaksregisteret. Opplysninger om alle beslutninger om hiuttak av jerv for gjeldende år legges

ut på Miljødirektoratets nettside. Denne oversikten inneholder i de fleste tilfeller lenker til beslutningene i Miljøvedtaksregisteret. Av praktisk grunner, som værforhold, kan det være nødvendig at oppdrag om hiuttak av jerv formidles raskt til Statens naturoppsyn. Ofte er det slik at oppdraget formidles skriftlig ved e-post, med kopi til relevante aktører i forvaltningen. I e-posten informeres det om at beslutningen vil foreligge i brev på et senere tidspunkt, som er vanlig prosedyre ved slike beslutninger om oppdrag til Statens naturoppsyn. Av ressursmessige årsaker kan det unntaksvis skje at det tar lenger tid enn ønskelig før slike beslutninger er lagt ut i registeret, eller at det ikke blir skrevet en beslutning i saken.

XIV. Nettsider relevante for gjennomføringen av artikkel 5

<http://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17>

<http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-05-09-31>

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-03-13-6?q=forurensningslov>

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10?q=forvaltningslov>

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71?q=plan->

[%20og%20byggningslov](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71?q=plan-%20og%20byggningslov)

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854>

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/instruks-om-utredning-av-statlige-tiltak-utredningsinstruksen/id2476518/>

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83?q=kommunelov>

www.geonorge.no

<https://www.mareano.no/>

www.luftkvalitet.info

<https://www.marfo.no/>

[Miljø - Sjøfartsdirektoratet](http://www.miljodirektoratet.no)

<https://www.met.no/frie-meteorologiske-data>

<https://www.miljovedtak.no/>

www.naturbase.no

www.kulturminnesok.no

<https://www.riksantikvaren.no/veiledere/askeladden/>

[Produktregisteret - Deklarering av kjemikalier - miljødirektoratet.no](http://www.miljodirektoratet.no)

https://www.regjeringen.no/contentassets/db9bf2bf10594ab88a470db40da0d10f/no/pdfs/digitaliseringsstrategi_for_offentlig_sektor_rettet.pdf

<https://www.regjeringen.no/contentassets/acfd665563bb42d5893a8b8512226a4a/t-1568b.pdf>

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/retningslinjer-ved-tilgjengeliggjoring-av-offentlige-data/id2536870/>

<https://www.regjeringen.no/no/dep/kld/id668/>
www.miljostatus.no
<https://www.artsdatabanken.no/>
<https://data.npolar.no/home/>
<https://www.npolar.no/kart/>
[Hjem | Barents Secretariat](#)
<http://www.mosj.no/no/>
<https://www.fylkesmannen.no/troms-finnmark/miljo-klima/internasjonalt-samarbeid/>
[Luftkvalitet i Norge \(miljodirektoratet.no\)](#)
[Stiftelsen Miljøfyrtårn \(miljofyrtarn.no\)](#)
<https://www.svanemerket.no/>
<https://www.svanemerket.no/blomsten/>
[EBAS \(nilu.no\)](#)
[Arbeidstilsynet](#)
[Miljødirektoratet - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](#)
[DSB | Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap](#)
[DSA](#)
[Næringslivets sikkerhetsorganisasjon - Næringslivets sikkerhetsorganisasjon \(nso.no\)](#)
[Helsedirektoratet](#)
<http://www.norskeutslipp.no/>
[Forskrift om Marka \(markalovforskriften\) - Lovdata](#)
www.rovbase.no

Implementering av artikkel 6

XV. Oppgi juridiske og andre virkemidler som gjennomfører artikkel 6 om allmennhetens deltakelse i beslutninger vedrørende bestemte aktiviteter

Generelt

Grunnloven § 112 gir rett til kunnskap både om iverksatte og planlagte tiltak og nedfeller derigjennom prinsippet om at miljøkonsekvenser skal utredes på forhånd. Norge har et omfattende regelverk som sikrer allmennheten rett til deltakelse i offentlige beslutningsprosesser. Begrepet allmennheten tolkes vidt.

Artikkel 6 er i all hovedsak oppfylt gjennom reglene i [forvaltningsloven](#) som oppstiller en generell plikt om å varsle og informere partene i saken, reglene om konsekvensutredninger i [plan- og bygningsloven](#) og [forskrift om](#)

[konsekvensutredning](#), [petroleumsloven](#), med tilhørende forskrifter og [svalbardmiljøloven](#) med tilhørende [forskrift om konsekvensutredninger og avgrensning av planområdene på Svalbard](#), og gjennom reglene om konsesjonsbehandling i [forurensningsloven](#) og tilhørende forskrift om begrensning av forurensning ([forurensningsforskriften](#)). I Norge er det blant annet også regler for deltakelse knyttet til etablering av verneområder etter [naturmangfoldloven](#) og [svalbardmiljøloven](#), fredning etter [kulturminneloven](#) og ved søknader om elektrisk anlegg etter [energiloven](#) og tiltak etter [vannsressursloven](#) og [vassdragsreguleringsloven](#) som dels viser til plan- og bygningsloven og forurensningsloven, dels supplerer disse. Ved utarbeidelse av planer etter plan- og bygningsloven skal dette kunngjøres, og det skal legges til rette for deltakelse i arbeidet. Ved feil i forvaltningsprosessen kan avgjørelsen påklages i henhold til forvaltningsloven.

Nr. 1-9

De fleste tiltakene som er omfattet av Århuskonvensjonen art 6 faller innunder reglene om konsekvensutredninger i plan- og bygningsloven og forskrift om konsekvensutredninger. De vil også i de fleste tilfelle kreve tillatelse etter forurensningsloven og forurensningsforskriften. For tiltak på Svalbard gjelder krav om tillatelse og konsekvensutredninger etter svalbardmiljøloven og forskriften om konsekvensutredninger og avgrensning av planområdene på Svalbard. Reglene oppfyller kravene i konvensjonen om deltakelse.

Norge har inntatt både direktiv 2010/75/EU om industriutslipp og direktivet om vurdering av visse offentlige og private prosjekters miljøvirkninger (2011/92/EU) i EØS-avtalen, og begge er gjennomført i norsk rett. Industriutslipps-direktivet er gjennomført i forurensningsloven og forurensningsforskriften kapittel 36. Direktiv 2011/92/EU er gjennomført gjennom plan- og bygningslovens bestemmelser om konsekvensutredninger med tilhørende forskrift. Dette innebærer at de aktiviteter som er nevnt i annekset I til art 6 er uttrykkelig vist til i norsk rett. EUs deltakelsesdirektiv 2003/35/EF er også tatt inn i EØS-avtalen og vurderes å være i samsvar med norsk rett.

Av forurensningsloven følger det et generelt forbud mot forurensning med mindre en eksplisitt har fått tillatelse eller det er tillatt gjennom lov eller forskrift. Forurensningsforskriften sier klart i § 36-5 at myndighetene skal

sørge for at det gis anledning til å uttale seg, og at varselet skal gjøre greie for hva saken gjelder og ellers inneholde det som anses påkrevd for at den som får varslet kan uttale seg om saken (jf. art 6 nr. 6). Parter og berørte offentlige organer og myndigheter og organisasjoner som ivaretar allmenne interesser som vedtaket angår skal forhåndsvarsles direkte før vedtak treffes og gis anledning til å uttale seg innen en nærmere oppgitt frist (§§ 36-6 og 36-7). I saker som gjelder virksomheter som omfattes av vedlegg I (jf. industriutslippsdirektivets vedlegg) og i andre saker av vesentlig betydning for en ubestemt krets av personer, skal myndighetene før vedtak treffes gi allmennheten anledning til å uttale seg innen en frist som normalt ikke skal være kortere enn 4 uker. Allmennheten skal gjøres oppmerksom på slike saker gjennom kunngjøring, tilhørende dokumenter skal gjøres tilgjengelig for gjennomsyn og utgiftene dette medfører skal betales av den som søker eller innehar en tillatelse (§ 36-8). Miljødirektoratet legger jevnlig ut kunngjøringer på sin hjemmeside. Innkomne høringssvar er offentlige. Det er ikke uvanlig at innkomne uttalelser også publiseres på Internett av mottaker og/eller avsender. Det skal fremkomme av vedtaket hvordan innkomne uttalelser har vært vurdert og hvilken betydning de er tillagt ved vedtaket, jf. § 36-17 første ledd bokstav d). Etter § 36-18 skal forurensningsmyndighetene sørge for underretning av vedtaket. Høring kan unnlates i henhold til forurensningsforskriftens § 36-9 annet ledd bokstav a og b, om det haster å gi tillatelse av hensyn til miljøet, behov for løsning på et akutt problem eller tungtveiende samfunnsmessige interesser, eller om vedtaket vil være av mindre miljømessig betydning.

Nr. 10

Artikkel 6 nr. 10 er gjennomført gjennom § 26 i forskrift om konsekvensutredninger. Forurensningsloven og -forskriften oppfyller også dette kravet da det fremgår klart av § 36-1 i forurensningsforskriften at reglene også gjelder for omgjøring av tillatelser. Høring kan unnlates i henhold til forurensningsforskriftens § 36-9 annet ledd bokstav a og b, om det haster å gi tillatelse av hensyn til miljøet, behov for løsning på et akutt problem eller tungtveiende samfunnsmessige interesser, eller om vedtaket vil være av mindre miljømessig betydning.

XVI. Hindringer i gjennomføringen av artikkel 6

Ingen ytterligere informasjon.

XVII. Ytterligere informasjon om praktisk anvendelse av artikkel 6

Høringsinnspill fra Greenpeace

Greenpeace kommenterer i sitt høringssvar Norges gjennomføring av Århuskonvensjonen knyttet til petroleumsvirksomhet og gruvedrift på havbunnen. Når det gjelder petroleumsvirksomhet kritiserer Greenpeace bl.a. manglende konsekvensutredninger for forbrenningsutslipp i PUD-søknader. Når det gjelder åpningen for gruvedrift på havbunnen i norske havområder, mener Greenpeace at retten til deltakelse i beslutninger er brutt. Greenpeace mener det er mangler ved kunnskapsgrunnlaget som hindrer allmennhetens tilgang til relevant miljøinformasjon og vanskeliggjør deltakelse i beslutningsprosessen. De viser også til at Søkkelldirektoratets ressursvurdering ble publisert for sent til å kunne kommenteres i den offentlige høringen og er kritisk til arealforslaget til første konsesjonsrunde ble sendt på høring to virkedager før fellesferien.

Petroleumsvirksomhet

Plikten til å utrede miljøvirkninger av prosjekter, inkludert vesentlige grenseoverskridende miljøvirkninger, følger av forskrift til lov om petroleumsvirksomhet 27. juni 1997 nr. 653 og følges opp på ordinært vis gjennom PUD/PAD-prosessen, jf. PUD/PAD veilederen. Dette inkluderer offentlig høring av både forslag til utredningsprogram og selve konsekvensutredningen.

Spørsmålet om hvilke eventuelle rettslige krav som gjelder for utredning av forbrenningsutslipp fra olje og gass utvunnet i Norge er uavklart og til behandling i domstolene. Greenpeace Norden og Natur og Ungdom hevder at både Grunnloven § 112 og EUs prosjektdirektiv (2011/92/EU) (gjort gjeldende for petroleumsvirksomheten gjennom petroleumsforskriften) oppstiller krav til utredning av forbrenningsutslipp samt krav til offentlig høring av disse utredningene før beslutning tas mht. om konkrete olje- og gassprosjekter skal godkjennes. Staten er uenig. Motparten fikk gjennomslag for sitt synspunkt i Oslo tingrett i dom 18. januar 2024. Saken er anket, og spørsmålet er følgelig ikke rettskraftig avgjort.

I forbindelse med lagmannsrettens behandling av statens anke er spørsmålet om hvordan prosjektdirektivet er å forstå på dette punkt forelagt EFTA-domstolen. Høring i saken var 19. desember 2024, og domstolens uttalelse i spørsmålet ventes i løpet av første halvår 2025. I forbindelse med forberedelse til EFTA-domstolens behandling innga ESA, EU-kommisjonen og Nederland skriftlige innlegg. ESA sitt innlegg støtter motpartens syn mht. forståelsen av prosjektdirektivet, mens EU-kommisjonen og Nederland er enige med Norge

i at prosjektdirektivet ikke kan forstås slik at det stiller krav til utredning av forbrenningsutslipp fra sluttbrukere av produktet.

Lagmannsretten vil behandle ankesaken september 2025 etter at EFTA-domstolens rådgivende uttalelse foreligger.

Det er med andre ord ingen tvil om at det ikke er rettslig avklart hvorvidt det eksisterer en forpliktelse i gjeldende rett til å utrede virkninger på klima av forbrenning av petroleum produsert på norsk kontinentalsokkel. Den norske stat er derfor ikke enig i Greenpeace sin beskrivelse av faktum. Staten er dermed heller ikke enig i at norske myndigheter ikke følger opp dommer, bryter utredningsplikter og handler i strid med nasjonal eller internasjonal rett når det gjelder vurderinger av dette temaet. Staten er følgelig heller ikke enig i at Århuskonvensjonen artikkel 9.4 er brutt. Lagmannsretten uttaler i sin kjennelse 14. oktober 2024 vedrørende spørsmålet om midlertidig forføyning, at den fant tungtveiende grunner som gjorde det rimelig at miljøorganisasjonene skulle fritas for kostnadsansvaret for tingretten og lagmannsretten, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd. Miljøorganisasjonene valgte selv å anke denne kjennelsen, og vi minner om at staten valgte å ikke fremme krav om sakskostnader da Høyesterett behandlet anken i mars 2025.

Havbunnsmineraler

Kongen i statsråd besluttet 12. april 2024 å åpne et område på norsk kontinentalsokkel i Norskehavet og Grønlandshavet for mineralvirksomhet på havbunnen. Åpningsbeslutningen bygger på en forutgående åpningsprosess og konsekvensutredning. Som ledd i åpningsprosessen er det gjennomført to høringer med bred involvering av hhv. forslaget til utredningsprogram og utkast til beslutning om å åpne et område for mineralvirksomhet, med tilhørende konsekvensutredning og underlagsrapporter. Det ble også gjennomført et innspillsmøte angående utkastet til beslutning om åpning og tilhørende konsekvensutredning 27. januar 2023.

Departementets vurdering av innspillene fra begge høringer ligger offentlig tilgjengelig på regjeringens nettsider. Utredningsprogrammet ble fastsatt på basis av høringsforslaget og innkomne høringsinnspill. Innkomne høringsinnspill til konsekvensutredningen ble tatt i betraktning ved utarbeidelsen av Meld. St. 25 (2022–2023) Mineralverksemd på norsk kontinentalsokkel – opning av areal og strategi for forvaltning av ressursane. Meldingen ble forelagt Stortinget 20. juni 2023. Vedlagt meldingen fulgte

Sokkeldirektoratets ressursvurdering og konsekvensutredningen med departementets vurdering av innkomne høringsinnspill til den.

Stortinget behandlet Meld. St. 25 (2022–2023) 9. januar 2024. Et bredt flertall sluttet seg til regjeringens forslag om åpning av et område på norsk kontinentalsokkel for mineralvirksomhet.

Konsekvensutredningen belyser de ulike interessene i utredningsområdet og hvilke virkninger en åpning kan få for miljøet og antatte næringsrelaterte, økonomiske og sosiale virkninger. For temaer og spørsmål der det er identifisert begrenset kunnskap eller er usikkerhet knyttet til vurderingene, er dette opplyst om i konsekvensutredningen og tatt i betraktning av regjeringen og Stortinget ved beslutning om åpning. Basert på funnene i konsekvensutredningen og innkomne høringsinnspill ble bl.a. åpningsområdet redusert, og aktive hydrotermale strukturer ble beskyttet mot utvinning.

Konsekvensutredningen gir også oversikt over ressursmessige forhold. Sokkeldirektoratets ressursvurdering kommer i tillegg til dette og utdyper ressurspotensialet. Ressursrapporten ble offentliggjort 27. januar 2023 og som nevnt forelagt Stortinget som vedlegg til Meld. St. 25 (2022–2023). Det ble avholdt åpen høring om saken i Stortingets energi- og miljøkomité torsdag 26. oktober 2023, med mulighet til å sende inn skriftlig innspill. Alle utredninger og rapporter er således løpende gjort offentlig tilgjengelig, og det har vært bred involvering av offentligheten på flere stadier i god tid før åpningsbeslutningen ble fattet.

Statens klare oppfatning er at det er gjennomført en åpningsprosess og konsekvensutredning i tråd med havbunnsmineralloven og Norges folkerettslige forpliktelser, inkludert Århuskonvensjonen. De argumentene som fremmes i Greenpeace sitt høringssvar er til behandling i domstolene gjennom WWF Norges søksmål mot staten om åpningsbeslutningens gyldighet. Oslo tingrett avsa dom i saken 13. februar 2025 der staten ble frifunnet. WWF Norge har i mars 2025 anket dommen i sin helhet.

Departementet har etter åpningen satt i gang en prosess for å utlyse og tildele utvinningstillatelser under havbunnsmineralloven. Et forslag til utlysning av områder ble sendt på offentlig høring 26. juni 2024 med tre måneders høringsfrist. Som følge av budsjettforliket i desember 2024 er det besluttet at første konsesjonsrunde for havbunnsmineraler ikke skal gjennomføres i

denne stortingsperioden. Forslag til forskrifter under havbunnsmineralloven med nærmere regulering av letefasen er under utarbeidelse og ble sendt på offentlig høring 5. februar 2025. Kartlegging av miljøforhold og ressurser i åpningsområdet i statlig regi pågår som planlagt.

Høringsinnspill fra Norges Miljøvernforbund

Norges Miljøvernforbund kommenterer i sitt høringssvar det de mener det er store avvik i norsk miljøforvaltning i forhold til Århuskonvensjonens prinsipper og bestemmelser. De viser bl.a. til at det ikke har vært en samlet høring om fremtidig kraftkrevende virksomhet som datasentre og hydrogenfabrikker, til tross for stor påvirkning på natur og kraftutbygging. Videre påpeker de at regjeringens ambisjon om å tildele områder for 30 GW havvindproduksjon innen 2040 ikke ble sendt på høring før det ble formidlet til EU. I tillegg kritiserer de at regjeringens vedtak om elektrifisering av Melkøya og tilhørende kraftutbygging i Finnmark, etter Norges Miljøvernforbunds mening, ble gjort uten tilstrekkelig deltakelse fra befolkningen.

Kraftkrevende virksomheter

Nettselskapene har tilknytningsplikt og plikter å gi alle som forespør det tilknytning til nettet og adgang til kraftmarkedet på ikke-diskriminerende og objektive vilkår. Etablering av nytt eller økt kraftforbruk krever ikke konsesjon etter energiloven, men vil kunne utløse konsesjonspliktige nettførsterkninger. I tillegg kan virksomhet med kraftforbruk etter omstendighetene utløse krav om kommunal behandling etter plan- og bygningsloven. Tilknytninger til nettet utløser ikke ny kraftproduksjon direkte, men økt etterspørsel etter kraft bidrar til å øke lønnsomheten i ny kraftproduksjon. Kraftproduksjon vil være konsesjonspliktig. Formålet med konsesjonsregelverket er blant annet å sikre at prosjekter som blir gjennomført er samfunnsmessig rasjonelle, at de ulike interessene blir hørt og vurdert, og at det settes nødvendige vilkår for å ivareta ulike interesser. Konsesjonsmyndighetene veier fordelene opp mot potensielle ulemper som påvirkning på naturmangfold, landskap og kulturminner før de gir konsesjon.

Norges Miljøvernforbund viser til at Statnett ikke gir innsyn i hvem som står bak planene for økt kraftuttak. Statnett har siden innspillet ble gitt endret praksis, og foretaket offentliggjør nå på sine nettsider hvem som står bak enkeltreserverasjoner av nettkapasitet, samt hvem som står bak tilknytningsforespørsler som er stilt i kapasitetskø.

Havvind

Forvaltningsregimet for fornybar energiproduksjon til havs i Norge legger stor vekt på offentlig deltakelse og involvering. De ulike stegene sikrer bred involvering av offentligheten gjennom hele prosessen frem mot en eventuell utbygging.

Før et område åpnes for havvind, må det gjennomføres en strategisk konsekvensutredning. Konsekvensutredningen skal inkludere vurderinger av miljømessige og samfunnsmessige konsekvenser av fornybar energiproduksjon. Forslaget til åpningsvedtak, sammen med den strategiske konsekvensutredningen, skal sendes på høring slik at offentligheten får mulighet til å komme med innspill og kommentarer. Kravet om konsekvensutredning og offentlig høring er lovfestet i havenergilova § 2-2.

Etter tildeling av et prosjektområde må utbygger sende inn en melding med forslag til prosjektspesifikt utredningsprogram. Dette forslaget sendes også på høring, jf. havenergilova § 4-1.

Når konsekvensutredningen er gjennomført, må utbygger sende konsesjonssøknad med den prosjektspesifikke konsekvensutredningen vedlagt på høring, jf. havenergilovforskrifta § 7.

Energidepartementet kan, dersom det gis konsesjon, stille vilkår om tiltak for å unngå eller avgrense skade eller ulempe for miljø, naturmangfoldet, kulturminne og annen arealbruk.

Regjeringen la 11. mai 2022 frem en ny politisk ambisjon for havvind. Målet er at det innen 2040 tildeles områder for 30 000 MW havvindproduksjon i Norge. Det er ingen tradisjon for høring av slike overordnede politiske ambisjoner i Norge. Hverken norsk rett eller Århuskonvensjonen stiller krav om slik høring. Det at den norske regjeringen har formidlet sin egen politiske ambisjon til EU kommisjonen endrer ikke dette. Hver enkelt tildeling av områder for havvind vil gjennomgå de ulike stegene skissert ovenfor - med bred offentlig involvering - før det eventuelt besluttes å gi konsesjon.

For å eie eller drive utenlandsforbindelser for overføring av konsesjon over landegrenser kreves konsesjon etter energiloven § 4-2. Tilsvarende krever utførsel og innførsel av elektrisk energi til andre stater, herunder fra havvind,

konsesjon etter havenergilova § 8-1. Søknad om konsesjon etter begge disse bestemmelsene vil bli sendt på høring.

Elektrifisering av Melkøya

Snøhvit Future-prosjektet omfatter økt utvinning av gass fra Snøhvitfeltet gjennom landkompresjon og omlegging av energiforsyningen på Hammerfest LNG fra gassturbindrevne generatorer til full drift med kraft fra nettet. Prosjektet vil redusere CO₂-utslippene fra anlegget med 90 prosent, tilsvarende 850.000 tonn CO₂ per år.

Energidepartementet godkjente 8. august 2023 planene knyttet til Snøhvit Future-prosjektet. Det gjaldt endret plan for utbygging og drift (PUD) og endret plan for anlegg og drift (PAD) for Snøhvitfeltet og Hammerfest LNG, konsesjon til ny 420 kV-ledning fra Skaidi til Hyggevatn transformatorstasjon i Hammerfest og 132 kV-ledning fra Hyggevatn til Melkøya. Disse vedtakene ble fattet etter omfattende og grundige prosesser, i tråd med relevant lovgivning fastsatt av Stortinget. Det er gjennomført konsekvensutredninger med offentlige høringer av nettiltakene som er knyttet til prosjektet, og berørte reinbeitedistrikter ble konsultert i desember 2022 og januar 2023. Det ble også gjennomført konsultasjon med Sametinget i juni 2023.

Snøhvit Future-prosjektet har flere ganger vært tema i Stortinget, både før og etter at departementet godkjente planene knyttet til prosjektet. Stortinget behandlet våren 2023 Representantforslag 90 S (2022-2023) om stortingsbehandling av endret plan for utbygging og drift (PUD) og plan for anlegg og drift (PAD) for Snøhvitfeltet og Hammerfest LNG. Et bredt flertall på Stortinget stemte mot forslaget. Videre behandlet Stortinget før jul 2023 Representantforslag 21 S (2023-2204) om å stanse elektrifiseringen av Melkøya, der også et bredt flertall på Stortinget stemte mot forslaget.

Regjeringens ambisjon om et kraft- og industriløft for Finnmark ble lansert samtidig med godkjenningen av Snøhvit Future-prosjektet. Målet er å få på plass mer kraft i Finnmark enn det som kreves for å koble på Snøhvit Future, slik at kraftsituasjonen forbedres sammenliknet med dagens situasjon. Økt kraftproduksjon og ny infrastruktur for strøm forutsetter at nødvendige konsesjoner gis, og vil være gjenstand for separate konsesjonsprosesser med tilhørende konsultasjoner og utredninger. Godkjenningen av Snøhvit Future-prosjektet er gitt uavhengig av kraft- og industriløftet for Finnmark.

XVIII. Nettsider relevante for gjennomføringen av artikkel 6

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10?q=forvaltningsloven>
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71?q=plan- og bygningsloven>
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854>
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100?q=naturmangfoldloven>
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1978-06-09-50?q=kulturminneloven>
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-03-13-6>
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-06-01-931?q=forurensningsforskrift>
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2001-06-15-79?q=svalbardmiljøloven>
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2002-06-28-650>
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1996-11-29-72?q=petroleumsloven>
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1990-06-29-50?q=energiloen>
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-11-24-82?q=vannressurs> <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1917-12-14-17?q=vassdragsregulering>

Implementering av artikkel 7

XIX-XX. Oppgi relevante regler og ordninger som tilrettelegger for allmennhetens deltakelse vedrørende planer og programmer av betydning for miljøet og muligheter for deltakelse i politikk som gjelder miljø iht. artikkel 7

Når det gjelder planer som er omfattet av plan- og bygningsloven bestemmer loven at allmennheten skal trekkes inn i beslutningsprosessene. [Plan- og bygningsloven](#) § 5-1 og 5-2 fastsetter at planmyndigheten skal drive en aktiv opplysnings- og tilretteleggingsvirksomhet fra et tidlig tidspunkt i planarbeidet, og at berørte enkeltpersoner og grupper skal gis anledning til å få delta aktivt i planprosessen. Ivaretagelse av barn og unge som interessegruppe og representanter for bærekraftperspektivet er særlig framhevet i loven og utdypet ved de [rikspolitiske retningslinjer for barn og unge i planleggingen](#), og det er utgitt en [veileder](#) om dette. I tillegg kommer de regionale og kommunale rådene for eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdommer som kommuner og fylker er pålagt å ha etter [kommuneloven](#) § 5-12. Rådene har rett til å uttale seg i saker som gjelder henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom. Statlige planer, regionale planer, kommuneplaner, kommunedelplaner og reguleringsplaner skal som hovedregel sendes på bred høring og legges ut til

offentlig ettersyn to ganger i løpet av planprosessen, tidlig ved forslag til planprogram, og så når planforslag foreligger, og det samme gjelder etter [svalbardmiljølovens](#) § 50. Bestemmelsen om tilrettelegging for medvirkning gjelder både de offentlige og private som planforslagsstillere.

For de planer etter plan- og bygningsloven som kan ha vesentlige virkninger for miljø gjelder direktivet om vurderinger av miljøvirkningene av visse planer og programmer (2001/42/EØF). Direktivet er inntatt i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett gjennom plan- og bygningslovens bestemmelser om konsekvensutredninger og tilhørende forskrift om konsekvensutredninger.

I tillegg til bindende planer for arealplanlegging som er omfattet plan- og bygningsloven fattes det en rekke programmer og generelle beslutninger som kan sette rammer og legge premissene for etterfølgende enkeltvedtak. Et eksempel på slike generelle beslutninger er vedtak om å åpne nye områder for utvinning av petroleum. Disse er regulert i petroleumsloven.

[Utredningsinstruksen](#) er fastsatt av regjeringen, og gjelder for utredningsarbeid som utføres i eller på oppdrag fra statlige forvaltningsorganer. Den gir ingen rettigheter for allmennheten. For å sikre at allmennheten også sikres deltakelse i beslutningsprosesser knyttet til også mer strategiske planer og programmer som kan ha betydning for miljøet er det inntatt en prinsippbestemmelse i miljøinformasjonsloven § 20. Med planer og programmer menes alt fra kommunale arealplaner og kulturminneplaner til statlige handlingsplaner for enkelte sektorområder. Det er ikke noe vilkår at planene har rettslig bindende virkninger. Bestemmelsen gjelder både statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter.

Av [miljøinformasjonsloven](#) § 20 første ledd følger det at offentlige myndigheter i utformingen av planer og programmer skal tilrettelegge for at allmennheten kan komme med innspill til arbeidet og gis en reell påvirkningsmulighet. En måte å oppfylle plikten på er å avholde orienteringsmøter for berørte deler av allmennheten. Bestemmelsen vil også kunne oppfylles ved å legge relevant informasjon på nettet. Det fremgår klart at informasjonen må gis på et tidspunkt hvor mulighet til påvirkning er reell, dvs. som regel tidlig i saksbehandlingen. Det forutsettes at det settes tidsrammer som er så romslige at det gis anledning til å sette seg inn i saken og drøfte saken internt i en organisasjon.

Hva gjelder begrepet ”betydning for miljøet” stilles det ingen vesentlighetskrav og det må ikke være snakk om omfattende miljøvirkninger for at bestemmelsen kommer til anvendelse. Begrepet ”miljøet” skal minst omfatte det samme som konvensjonens artikkel 2 nr. 3 bokstav a.

I forhold til planer eller programmer som kan ha vesentlig innvirkning på miljøet fastsetter miljøinformasjonsloven § 20 andre ledd at disse som hovedregel skal på offentlig høring og at slik høring skal gjennomføres i god tid før saken blir avgjort. Det er vurdert som mer naturlig å stille mer omfattende krav til medvirkning i saker som har vidtrekkende konsekvenser for miljøet. Hvorvidt saken kan få vesentlige konsekvenser må vurderes konkret. Omhandler saken forurensning, avfall, energi, ressursbruk, arealbruk, transport og støy vil vesentlighetskravet som regel være oppfylt. Ved høringen skal det foreligge en redegjørelse for forslagets virkninger for miljøet. Det kan i særlige tilfeller gjøres unntak fra kravet om å gjennomføre offentlig høring, jf. § 20 annet ledd litra a-d. Utkast til meldinger og proposisjoner kan unntas.

Avgjørelse i sakene etter bestemmelsen skal offentliggjøres. Av begrunnelsen skal det fremgå hvordan kravene i bestemmelsen er ivaretatt og hvordan høringsuttalelser og andre innspill er vurdert.

Reglene i miljøinformasjonslovens § 20 innskrenker ikke retten til å delta i beslutningsprosesser gitt i annen lovgivning.

XXI. Hindringer i gjennomføringen av artikkel 7

Ingen ytterligere info.

XXII. Ytterligere informasjon om praktisk anvendelse av artikkel 7

Det er utviklet nasjonale veiledere som operasjonaliserer framgangsmåte og mulighetene for medvirkning i plan- og bygningsloven, bl.a. en [veileder om barn og unge i planlegging](#), en om barnetråkkregistreringer (Norsk form og Statens kartverk) og en veileder om medvirkning i planlegging. Den sistnevnte foreligger også på engelsk.

Metode- og verktøyutvikling om medvirkning og deltakelse i planprosessen etter plan- og bygningsloven virker også artikkelfremmende. Loven med sitt bærekraftsperspektiv gir rammer for hvordan samfunn og miljø kan spille sammen på bakgrunn av flere utviklingsdimensjoner som helse og

livskvalitet. Helsemyndighetene har hatt samarbeid f.eks. med samferdsels-, miljø- og planmyndigheter og et utvalg pilotkommuner om en nærmiljøsatsing som prøver ut metoder for et bedre kunnskapsbasert beslutningsgrunnlag i planleggingen. Det er også utviklet digitale og kartbaserte registreringsmetoder som belyser ulik arealatferd som beslutningsgrunnlag i f.eks. planlegging av miljøvennlig atferd.

Miljøorganisasjonen Sabima kritiserte i sin høringsuttalelse til forrige gjennomføringsrapport i 2021 foreslåtte endringer i plan- og bygningsloven og statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen. De mente at endringene, dersom de ble vedtatt, ville begrense planprosesser og dermed innbyggernes deltakelse i utforming av vedtak som påvirker miljøet, til fordel for at kommunestyrene lettere kan gi dispensasjon til arealbruk.

Kravet til kommuneplan og reguleringsplan følger av hhv. plan- og bygningsloven §§ 11-1 og 12-1. Dette gjelder også i strandsonen, uavhengig av statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen. I planretningslinjene slås det fast i kapittel 6, som er generell og gjelder for alle soner, at kommunen aktivt skal avklare arealbruk i strandsonen gjennom planlegging. Endringene i de statlige planretningslinjene anses ikke å berøre Norges overholdelse av sine forpliktelser etter Århuskonvensjonen.

NOAH – for dyrs rettigheter kritiserte i sin høringsuttalelse til Norges forrige gjennomføringsrapport i 2020 at flyttingen av ansvar og kompetanse for forvaltning av høstbare viltarter, unntatt gaupe, fra Klima- og miljødepartementet til Landbruks- og matdepartementet i januar 2018 skjedde uten forhåndskonsultasjon eller varsling av miljøorganisasjoner eller samfunnet for øvrig. De mente det har ført til at økonomisk motiverte grupper som bønder, jegere og grunneiere har fått spesiell adgang til deltakelse i utforming og gjennomføring av politikk på dette området. De nevnte utarbeidelsen av handlingsplan for næringsutvikling basert på høstbare ressurser og handlingsplan mot villsvin 2020-2024 som eksempler. I høringen av denne gjennomføringsrapporten har NOAH – for dyrs rettigheter på nytt vist til disse handlingsplanene som eksempler der dyre- og miljøvernorganisasjoner ikke har vært involvert i en tidlig fase i utarbeidelse av dokumentene.

Handlingsplanen for næringsutvikling basert på høstbare ressurser ble utarbeidet i 2019 av en arbeidsgruppe som et innspill til

jordbruksforhandlingene. Dokumentets innhold er i hovedsak en beskrivelse av muligheter for næringsutvikling, og anses ikke for å være en plan i konvensjonens forstand. Handlingsplanen mot villsvin 2020-2024 er utarbeidet i 2019 av Miljødirektoratet og Mattilsynet, i samråd med inviterte organisasjoner. Dyrevernorganisasjoner var ikke representert i arbeidet med planen. Handlingsplanen mot villsvin 2020-2024 ble ikke sendt på høring eller gjort tilgjengelig for innspill fra allmennheten på annen måte. Tiltakene i handlingsplanen som innebar lov- eller forskriftsendringer, er sendt på høring i henhold til Utredningsinstruksen.

NOAH – for dyrs rettigheter stiller i uttalelsen til denne gjennomføringsrapporten spørsmål om det er i samsvar med Århuskonvensjonens artikkel 7 at bestandsmål for store rovdyr fastsettes basert på Stortingets anmodningsvedtak, uten deltakelse fra allmennheten.

Bestandsmålene for rovvilt er fastsatt av Stortinget, i forbindelse med behandling av stortingsmeldinger eller representantforslag. Dersom Stortinget fatter vedtak på bakgrunn av en stortingsmelding, vil det foreligge faglige vurderinger i den aktuelle stortingsmeldingen. I mange tilfeller gjennomføres det også en høring i forbindelse med at meldingen behandles i aktuell komité i Stortinget, hvor berørte organisasjoner kan delta. Dersom Stortinget fatter vedtak på bakgrunn av et representantforslag, vil det også i mange tilfeller avholdes en høring i forkant av at det aktuelle spørsmålet behandles i stortingskomiteen. Det er i tillegg anledning for alle til å sende skriftlige innspill til den aktuelle stortingskomiteen i alle saker som skal behandles på Stortinget. Både stortingsmeldinger og representantforslag behandles i Stortingets plenum, som består av folkevalgte representanter. Regjeringens mulighet til å legge frem forslag for Stortinget, og Stortingets myndighet til å fremme forslag og fatte vedtak, bygger på Grunnloven.

I de tilfellene der bestandsmål for rovvilt som er vedtatt av Stortinget trekkes inn og vektlegges i enkeltvedtak om kvotejakt, lisensfelling eller skadefelling av rovvilt, har organisasjoner og andre med rettslig klageinteresse mulighet til å klage på vedtaket, og på denne måten få fremmet og prøvd sitt syn på vurderingene som er gjort opp mot bestandsmålet i den konkrete saken.

XXIII. Nettsider relevante for gjennomføringen av artikkel 7

[Plan- og bygningsloven \(Lovdata\)](#)

[Forskrift om konsekvensutredninger \(Lovdata\)](#)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83>
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2001-06-15-79?q=svalbardmiljøloven>
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-05-09-31?q=milj%C3%B8informasjonslov>
[Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen](#)
[Forsiden - Barnetråkk \(barnetrakk.no\)](#)
[Barn og unge - regjeringen.no](#)
[Veileder om barn og unge i plan og byggesak - regjeringen.no](#)
[Medvirkning i planlegging](#)

Implementering av artikkel 8

XXIV. Oppgi tiltak som er gjort for å fremme allmennhetens deltakelse i offentlige myndigheters forberedelse knyttet til regelverk som kan ha en vesentlig betydning for miljøet iht. artikkel 8.

Norge har lang tradisjon for å involvere allmennheten ved utarbeidelse av regelverk og se hen til innspill ved utformingen av regelverket. [Forvaltningslovens](#) kapittel 7 inneholder regler om saksgangen ved utarbeidelse av sentrale og lokale forskrifter. Lovens § 37 pålegger forvaltningsorganet en generell utredningsplikt og bestemmelsens 2. ledd krever at en forskrift skal sendes på høring før et vedtak treffes. Muligheten for å uttale seg skal gis offentlige og private institusjoner og organisasjoner som berøres av regelverket eller representerer interesser som kan bli berørt. Dersom det er nødvendig for å få saken allsidig opplyst, skal uttalelser også innhentes fra andre. Dette skal sikre at beslutningsgrunnlaget blir best mulig og at alle med interesse i regelverket skal bli hørt og tatt hensyn til ved utformingen. Forskrifter skal etter forvaltningslovens § 38 kunngjøres i [Norsk Lovtidend](#), og de legges også ut elektronisk på [Lovdata](#). Mer detaljerte regler om utarbeidelse og høring av lover og forskrifter finnes i tillegg i [utredningsinstruksen](#), hvor det blant annet følger at høringsfristen normalt ikke skal være kortere enn 3 måneder. Dette for å sikre at flest mulig skal gis tid og anledning for å utforme sine innspill til nytt regelverk.

Ved større lovarbeider nedsettes ofte et utvalg som utreder nærmere ulike muligheter og konsekvenser, og på bakgrunn av disse vurderingene foreslår et nytt regelverk. Disse utvalgene sammensettes av eksperter fra ulike myndigheter, organisasjoner og andre som har nødvendig kunnskap. Utvalget

legger frem en rapport (NOU) som normalt sendes på høring av relevant departement.

I [miljøinformasjonsloven](#) § 20 er det, tatt inn en egen bestemmelse som omhandler rett til å delta i beslutningsprosesser knyttet til utforming av regelverk, planer og programmer. Vi viser til omtalen ovenfor om implementering av art 7.

XXV. Hindringer i gjennomføringen av artikkel 8

Ingen ytterligere info.

XXVI. Ytterligere informasjon om praktisk anvendelse av artikkel 8

I sin høringsuttalelse viser NOAH – for dyrs rettigheter til manglende informasjon om ikrafttredelse av endringer i forskrift 22. mars 2002 nr. 313 om utøvelse av jakt, felling og fangst i 2024. Forslag om endringer i kapittel 9 i forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst ble lagt ut på offentlig høring i april 2023, med høringsfrist 1. september. Alle slike høringer publiseres på Miljødirektoratets nettside, og alle som ønsker det kan svare på høringen. Det stod opplyst i høringsbrevet at forskriften ville bli fastsatt kort tid etter dette. Endringene i forskriften ble fastsatt 24. november 2023, og forskriften ble sendt til Lovdata 26. november 2023. Endringer i regelverket er tilgjengelig på Lovdatas nettside. I det aktuelle tilfellet ble det også publisert en sak på Miljødirektoratets nettside 30. november med overskriften "Tydeligere regler for å fange vilt med feller". Her gikk det tydelig frem at de nye reglene gjaldt fra 1. april 2024.

NOAH – for dyrs rettigheter trekker også frem manglende forhåndsinvolvering i forbindelse med revisjon av forskrift 12. desember 2024 nr. 3074 om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak. Forslag til forskrift ble lagt ut på offentlig høring i april 2024, og alle som ønsket det kunne uttale seg i høringen. I tillegg til den offentlige høringen, ble det gjennomført tidlig involvering av relevante aktører på området i forbindelse med utarbeidelse av høringsforslaget. Dette ble gjennomført i form av et innspillsmøte med Kontaktutvalg for rovviltforvaltning i januar 2023. NOAH ble først medlem av utvalget i september 2023 og fikk dermed ikke invitasjonen til dette innspillsmøtet.

XXVII. Nettsider relevante for gjennomføringen av artikkel 8

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10?q=forvaltningsloven>

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-05-09-31?q=milj%C3%B8informasjonslov>
<https://lovdata.no/register/lovtidend>
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/instruks-om-utredning-av-statlige-tiltak-utredningsinstruksen/id2476518/>

Implementering av artikkel 9

XXVIII. Oppgi juridiske og andre tiltak som gjennomfører bestemmelsene om tilgang til rettsmidler iht. artikkel 9

Nr. 1 og nr. 2:

Artikkel 9 nr. 1 og 2 er oppfylt gjennom at tvister vedrørende innsyn i miljøopplysninger etter [miljøinformasjonsloven](#) og retten til deltakelse etter kap. 5 vil kunne fremmes for de alminnelige domstolene, jf [lov 17. juni 2005 nr. 90 \(tvisteloven\)](#). Domstolen vil da prøve vedtakets gyldighet. Det er myndigheten som juridisk person som i så fall blir part i saken, ikke den enkelte medarbeider. Det er i særdeles sjeldne saker det kan bli aktuelt at den enkelte ansatte forfølges rettslig på grunn av at miljøinformasjon feilaktig ikke leveres ut.

I tillegg til denne domstolsbehandlingen vil spørsmålet, i tråd med kravene i artikkel 9 nr. 1. og 2, også være omfattet av [sivilombudsordningen](#), jf. [lov 18. juni 2021 nr. 121](#). Det legges til grunn at Sivilombudet må anses for å være et slikt "uavhengig eller upartisk organ etablert ved lov". Uttalelsene fra Sivilombudet er skriftlige. Selv om Sivilombudets uttalelser ikke er bindende, retter i praksis forvaltningen seg i de aller fleste tilfeller etter Sivilombudets syn. Hvem som helst kan klage til Sivilombudet over at avslag om å utlevere informasjon. Klage må skje innen et år fra myndighetens avslag. Sivilombudsordningen er gratis.

Saker som er avgjort av [Klagenemnda for miljøinformasjon](#), kan også fremmes for de alminnelige domstolene. Prosessrisikoen hviler på partene.

Nr. 3:

Også denne bestemmelsen er å anse som implementert gjennom det alminnelige systemet for forvaltningsklager og domstolsprøving i norsk rett. Bestemmelsen overlater til nasjonal rett å oppstille de nærmere kriteriene for klagerett og søksmålsadgang. Når det gjelder søksmålsadgang, gir tvisteloven § 1-4 adgang til representative søksmål for organisasjoner mv.

Bestemmelsens annet ledd fastsetter at foreninger og stiftelser kan reise søksmål for domstolen i eget navn om forhold som det ligger innenfor organisasjonens formål og naturlige virkeområde å ivareta, når de grunnleggende vilkårene for å reise søksmål ellers i tvisteloven § 1-3 er oppfylt. Formålet med bestemmelsen er å gi et sikkert grunnlag for representative søksmål for å ivareta mer allmenne interesser, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) side 366. De etablerte miljøorganisasjonene har normalt partsevne etter tvisteloven § 2-1 annet ledd.

Nr. 4 og 5:

Konvensjonens bestemmelser på dette punkt forutsettes implementert gjennom den alminnelige prosesslovgivningen og reglene om forvaltningsklager i forvaltningsloven. I forbindelse med vedtakelsen av miljøinformasjonsloven ble det foretatt endringer i lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse §§ 3-5 og 15-6 i forhold til miljøsaker for å tilfredsstille konvensjonens krav om at prosedyrene som er omfattet av artikkel 9 ikke skal være "uoverkommelig dyre". Disse bestemmelsene ble opphevet 1. januar 2008 og erstattet med henholdsvis tvisteloven §§ 32-11 og 34-2. Endringene går ut på at det i saker om midlertidig forføyning der hovedkravet bygger på at bestemmelser som ivaretar miljøhensyn er overtrådt, og midlertidig forføyning er besluttet på grunnlag av at hovedkravet er sannsynliggjort og etter muntlig forhandling, er det et vilkår at saksøker har opptrådt uaktsomt for at han skal holdes erstatningsansvarlig. Det følger videre av tvisteloven § 34-2 tredje ledd at det ikke kan stilles vilkår om sikkerhetsstillelse for ikrafttredelse og gjennomføring av midlertidig forføyning i disse tilfellene.

Bringes en sak inn for retten, er dette forbundet med noen kostnader. Disse er avhengig av prosess og ventet tidsbruk. Å fremme saken for forliksrådet koster 1966 NOK. [Forliksrådet](#) er det laveste leddet i rettssystemet for sivile saker der målet er at saken skal løses enkelt, hurtig og billig. Forliksrådet er en meklingsinstans med begrenset domsmyndighet, jf. domstolloven § 1 annet ledd. Hvis saken ikke løses der eller hvis den blir fremmet for tingretten direkte, påløper det en kostnad på 6385 NOK hvis hovedforhandlingen er satt til en dag. Vanligvis antas det at hovedforhandlingen ikke skal ta mer enn en dag, men dette varierer avhengig av type sak, omfang og kompleksitet. I tillegg til rettsgebyret kommer sidekostnader, eventuelle sakskostnader, kostnad for juridisk bistand m.v.

XXIX. Hindringer i gjennomføringen av artikkel 9

Nr. 3

Naturvernforbundet og WWF etterlyser flere ressurser og bedre veiledning til kommunene og tettere oppfølging av statsforvalteren for å sikre effektive klageprosedyrer i miløsaker disse myndighetene har ansvar for. Det er et løpende arbeid for miljømyndighetene og myndigheter for andre sektorer, å forbedre veiledningen til kommunene. Stortingsmelding om naturmangfold Meld. St. 35 2023-24 inneholder flere tiltak for å styrke kommunenes kompetanse og kapasitet om naturvennlig planlegging. Ett av tiltakene er å jobbe for at statsforvaltere, fylkeskommuner og statlige etater tilbyr tidlig, helhetlig og samordnet veiledning om miljøtema og andre nasjonale mål innen areal og plan til kommunene.

NOAH - for dyrs rettigheter mener manglende adgang til å påklage uttak av truede viltarter er i strid med Århuskonvensjonen artikkel 9 punkt 2 og særlig punkt 3. Organisasjoner og andre med rettslig klageinteresse kan klage på vedtak om uttak av vilt som fattes på grunnlag av naturmangfoldloven § 18 første ledd og fjerde ledd. Det er ikke adgang til å klage på myndighetenes beslutninger om å iverksette uttak av vilt etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Slike uttak av eget tiltak ikke vil være enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Bestemmelsen i § 18 tredje ledd er kun ment å klargjøre dette. Da selve uttaket ikke anses som enkeltvedtak, anses heller ikke avgjørelser om fremgangsmåten ved slike uttak som et enkeltvedtak. For avgjørelser om fremgangsmåten ved felling vedtatt etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd er dette systemet foreslått videreført i forslaget til ny viltressurslov.

Forvaltningslovens definisjon av enkeltvedtak bygger blant annet på en vurdering av når behovet for rettssikkerhetsgarantier i saksbehandlingen er størst. Særskilte hensyn gjør seg likevel gjeldende på miljøområdet. Avgjørelser som påvirker miljøet, kan være av stor betydning for mange uten at avgjørelsene er bestemmende for noens rettigheter eller plikter. Spørsmålet om hvordan man i slike tilfeller best kan ivareta behovet for rettssikkerhetsgarantier i saksbehandlingen gjelder miljøforvaltningen generelt og er ikke spesielt for viltområdet.

Organisasjoner og andre med rettslig interesse har samtidig adgang til en rettslig overprøvingsprosedyre også for myndighetenes beslutninger om uttak av vilt etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, da slike beslutninger kan bringes inn for domstolene.

Nr. 4

Advokatforeningen, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet nasjonalt og i Oslo og Akershus, Norges institusjon for menneskerettigheter, Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening, Norsk Journalistlag, NOAH – for dyrs rettigheter og WWF reiser i sine høringsinnspill til rapporten tvil om artikkel 9 er tilfredsstillende gjennomført i Norge. Samtlige trekker fram høye saksomkostninger og risiko for å bli idømt motpartens saksomkostninger som hovedårsaken. Noen av dem etterlyser en mer dekkende beskrivelse av de reelle saksomkostningene, inkludert advokathonorar og samlede rettsgebyrer for saker som går over flere dager, noe som ofte er tilfelle for miljøraker. Flere av dem viser til at få miljøraker bringes inn for domstolene, og at saksomkostningene kan være en medvirkende årsak til dette.

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) sendte i mars 2024 [brev](#) til Justis- og beredskapsdepartementet og Klima- og miljødepartementet om sakskostnader og reell tilgang til domstolene i miljøraker. Deres hovedinnspill er at uforutsigbarhet om hvilke sakskostnader allmennheten risikerer å bli idømt i miljøraker etter tvisteloven § 20-2 kan avskrekke allmennheten fra å ta ut søksmål som skal sikre at miljølovgivningen håndheves for domstolene, som er i det offentliges interesse. De stiller spørsmål ved om dette er forenlig med Århuskonvensjonen artikkel 9 nr. 4, og anbefaler at det treffes egne tiltak for å gjøre sakskostnader i miljøraker mer forutsigbare og sikre at de i praksis er rimelige. NIM viser til avgjørelser fra Komiteen for overholdelse av Århuskonvensjonen og EU-domstolen i flere saker om sakskonstander og til endringer i regler om dette i blant annet [Storbritannia](#) og Irland som følge av dette. De viser også til en kartlegging de har gjort av idømte sakskostnader ved tap i siste instans i sivile miljøraker.

Klima- og miljødepartementet svarte på vegne av begge departementene i mai. Departementene hadde også et møte med NIM om saken i juni der Justis- og beredskapsdepartementet redegjorde for status i arbeidet med å få ned sakskostnader, Klima- og miljødepartementet redegjorde for arbeidet under Århuskonvensjonen og det ble utvekslet synspunkter på behov og evt. muligheter for tiltak. Departementene tar NIMs synspunkter med seg i videre arbeid med dette.

Departementene ga i brevet og møtet uttrykk for at de er enige i at sakskostnadsnivået i norske domstoler er høyt. Domstolskommisjonen har i NOU 2020:11 Den tredje statsmakt vist til behovet for tiltak for å dempe veksten i sakskostnader. Justis- og beredskapsdepartementet er i gang med

arbeidet med å følge opp Domstolkommisjonens anbefalinger med involvering av Domstolsadministrasjonen, domstolene, advokater og academia. En arbeidsgruppe leverte 1. mai 2024 sin rapport med forslag til ny felles veileder for behandlingen av sivile saker i tingrettene og lagmannsrettene som også inneholder forslag til lovendringer. Det pågående arbeidet gjelder sakskostnadsnivået generelt, men kostnadsnivået i miljøraker og forholdet til Århuskonvensjonen vil kunne inngå som en del av dette.

Det er ikke tilstrekkelige holdepunkter for at kostnadsnivået i miljøraker generelt er uoverkommelig dyrt og hindrer gjennomføringen av artikkel 9. Det ble i brevet fra departementene vist til at adgangen til å gjøre helt eller delvis unntak fra hovedregelen om sakskostnadsansvar til tapende part i tvisteloven § 20-2 tredje ledd også kan benyttes i miljøraker selv om det ikke er spesifikt nevnt, og at det ble gjort i Lagmannsrettens dom i saken mot staten om det såkalte klimasøksmålet (LB-2018-60499), der saksøkerne ble fritatt fra å betale motpartens sakskostnader selv om de tapte. Paragraf 20-2 tredje ledd gir domstolene fleksible og hensiktsmessige rammer for å komme fram til rimelige avgjørelser om kostnader i miljøraker. Skulle domstolene mot formodning komme til at tvistelovens regler ikke er i samsvar med Århuskonvensjonen, innebærer tvisteloven § 1-2 at Århuskonvensjonen vil gå foran ved konflikt. Det ble i brevet videre vist til at Klima- og miljøministeren 20. april 2022 svarte Stortinget i forbindelse med behandlingen av et representantforslag som blant annet omfattet utredning av forslag som skal sikre at søksmål som fremmes for domstolene på vegne av natur og miljø som hovedregel skal få unntak fra sakskostnader. Ministeren viste der blant annet til det pågående arbeidet med å redusere det generelle sakskostnadsnivået. Departementene viste i brevet til NIM også til at systemet etter tvisteloven § 20-2 ikke i seg selv er i strid med Århuskonvensjonen, at NIMs kartlegging av sakskostnader i miljøraker for domstolene kan tyde på at antallet miljøraker er i ferd med å ta seg opp, at mediankostnaden var på ca. NOK 227.500 i 2023-verdi og at det høyeste sakskostnadsbeløpet er det eneste som overstiger beløpet i to saker som NIM trekker fram som eksempler på hva Komiteen for overholdelse av Konvensjonen og EU-domstolen har konkludert med at er objektivt sett urimelige i miljøraker. Avgjørelsen i saken med det høyeste sakskostnadsbeløpet er anket. Kartleggingen viser også at Århuskonvensjonen i økende grad trekkes fram i domstolenes avgjørelser om sakskostnader.

I sin høringsuttalelse til gjennomføringsrapporten stiller NIM fortsatt spørsmål ved om kravene i Århuskonvensjonen artikkel 9(4) er

tilfredsstillende gjennomført, særlig fordi kostnadene er uforutsigbare. Advokatforeningen, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NOAH og WWF påpeker i sine høringsuttalelser at kostnadsnivået i miljøraker generelt er uoverkommelig dyrt, og at adgangen i tvisteloven § 20-2 tredje ledd ikke er tilstrekkelig til at artikkel 9 er tilfredsstillende gjennomført i Norge. Flere av uttalelsene trekker frem behovet for særskilte tiltak for å senke utgiftene i miljøraker spesielt fordi det ofte gjelder komplekse spørsmål og styrkeforholdet mellom partene er ujevnt. Greenpeace hevder at staten har gjort rettsprosesser i saker anlagt av dem mot staten uoverkommelig dyre. Norsk Redaktørforening, Norsk Presseforbund og Norsk Journalistlag understreker også viktigheten av tiltak for å gjøre sakskostnader i miljøraker mer forutsigbare og overkommelige. Tiltakene som departementene anbefales å vurdere i uttalelsene er egne prosessregler for miljøraker, fritak for rettsgebyr i miljøraker, endring i tvisteloven § 20-2 tredje ledd, økonomiske støtteordninger, et kostnadstak og etablering av uavhengig klagenemnd for miljøraker eller en særskilt miljødomstol, slik FNs Spesialrapportør for menneskerettigheter og miljø anbefalte å vurdere i sin rapport fra Norgesbesøket i 2019.

Forslag om å vurdere å etablere en miljøklagenemnd har vært behandlet i Stortinget i 2016, 2019 og 2022. Forslagene fikk ikke tilstrekkelig støtte i Stortinget, som mente at adgangen som enkeltpersoner og organisasjoner har til å klage til nærmeste overordnede forvaltningsorgan og gå til sak for de vanlige domstolene er god nok også i saker som gjelder klima og miljø. Det er i tråd med vurderingene fra Klima- og miljøministeren i brev til Energi- og miljøkomiteen i forbindelse med behandlingen av sakene.

Norskog gjør oppmerksom på at det er saker der styrkeforholdet mellom partene skiller seg fra alminnelige saker på miljøfeltet, og at det kan være urimelig dersom saksøkte ikke får tilkjent sakskostnader selv om de vinner saken. De påpeker at styrkeforholdet mellom partene bør vurderes når allmennhetens adgang til domstolsprøving diskuteres.

Naturvernforbundet Oslo og Akershus mener kommunene og/eller statsforvaltere sjelden fatter vedtak om utsatt iverksettelse ved klagebehandling selv hvor tiltak omfatter store naturinngrep, noe de mener er i strid med artikkel 9. Etter deres erfaring ligger da forholdene ikke til rette for en reell overprøving slik artikkel 9 krever, når naturskaden har skjedd. NOAH påpeker at klagebehandlingstiden i saker som gjelder skadefelling av store rovdyr kan være lang, og at klageinstansene som hovedregel ikke

utsetter virkningen av fellingsvedtak, selv om lovligheten av vedtaket er blitt påklaget.

Forvaltningsloven § 42 har regler om utsatt iverksetting av vedtak. Bestemmelsen gir underinstansen, klageinstansen eller annet overordnet organ adgang til å beslutte at et vedtak ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort, eller til det foreligger endelig dom. Det samme gjelder der en part eller en annen med rettslig klageinteresse har brakt eller skal bringe saken inn for Sivilombudet. Beslutningen om utsatt iverksetting er ut fra en vurdering av forvaltningens frie skjønn. Sivilombudsmannspraksis har uttrykt at avgjørelsen vil måtte bero på et helhetlig skjønn basert på en foreløpig vurdering av klagen og av de ulike interesser og forhold knyttet til selve klagesaken. Et avslag på utsatt iverksetting er en prosessledende beslutning, og er ikke til hinder for en reell overprøving av forvaltningsvedtaket slik lovverket legger til rette for. Dette anses å oppfylle kravet i artikkel 9 nr. 4 om å sikre mulighet for midlertidige forføyninger når dette kan være påkrevet.

Greenpeace hevder i sin høringsuttalelse at staten i saker anlagt mot dem har gjort rettsprosesser uoverkommelig dyre og vanskeliggjort midlertidige forføyninger og dermed handlet i strid med artikkel 9 nr. 4. Disse sakene gjelder også deltakelse i beslutningsprosesser og er derfor nærmere omtalt under artikkel 6. Som det fremgår der er Staten ikke enig i at Århuskonvensjonen artikkel 9.4 er brutt.

Ett tilfelle av manglende oppfølging av Sivilombudets uttalelse førte til særskilt melding fra ombudet til Stortinget ([Dokument 4:2 \(2015-2016\)](#)).

XXX. Ytterligere informasjon om praktisk anvendelse av artikkel 9

Ingen ytterligere info.

XXXI. Nettsider relevante for gjennomføringen av artikkel 9

<http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-05-09-31>

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2006-05-19-16>

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-90>

https://www.sivilombudsmannen.no/?lang=no_NO

http://www.forliksraadet.no/index.php?page_id=2032

[Innst. 316 S \(2021-2022\) - stortinget.no](#)

[Innst. 319 S \(2018-2019\) - stortinget.no](#)

XXXII. General comments on the Convention's objective

Ingen særskilte kommentarer.

Implementering av artikkel 6bis og annex I bis

XXXIII Oppgi juridiske og andre tiltak som gjennomfører bestemmelsene om genmodifiserte organismer iht. artikkel 6 bis og Vedlegg I bis.

Generelt

Reglene om allmennhetens tilgang til informasjon og deltakelse i beslutningsprosessen på området for genmodifiserte organismer (GMO) finnes i §§ 12 og 13 i [genteknologiloven](#) og [forskrift av 16. desember 2005 nr. 1495 om konsekvensutredning etter genteknologiloven](#). Både EUs direktiv 2001/18/EF om utsetting av GMO i miljøet og Cartagena-protokollen om GMO er gjennomført i genteknologiloven med forskrifter.

i) Implementering av artikkel 6bis jf. annex 1bis nr. 1

Av genteknologiloven § 13 fremgår at offentlig høring alltid skal gjennomføres i saker som gjelder godkjenning av søknad om utsetting av genmodifiserte organismer. Høringsprosessen må gjennomføres på en måte som sikrer allmennheten, og i særlig grad berørte interessegrupper, tilgang til relevant informasjon og gis en reell mulighet til å komme med synspunkter i saken. Beslutningen om at offentlig høring skal holdes, skal etter § 13 alltid kunngjøres. Dette kravet stilles for å sikre at alle interesserte parter gjøres oppmerksom på at høring avholdes, og således gis mulighet til å uttale seg.

ii) Implementering av artikkel 6bis jf. annex 1bis nr. 2

Etter genteknologilovens § 13 kreves det alltid offentlig høring hvis søknad om utsetting av genmodifiserte organismer krever godkjenning. Etter genteknologiloven § 10 kreves det godkjenning for alle former for utsetting og markedsføring som reguleres av Århuskonvensjonen.

iii, iv, v) Implementering av artikkel 6bis jf. annex 1 bis nr 3, 4, 5) Rett til informasjon

Etter genteknologilovens § 13 skal alle høringer gjennomføres på en måte som sikrer allmennheten tilgang til all relevant informasjon, i tillegg til at høringsbeslutningen skal offentliggjøres. Høringsbrevet med tilhørende

dokumenter blir derfor alltid publisert på hjemmesiden til den bestemmende myndighet, vedlagt all annen relevant informasjon. Høringsbrevet blir som regel også sendt direkte til de parter som anses berørt av vedtaket. I tillegg gjelder [offentleglova](#) etter genteknologilovens § 12 for alle saker som behandles etter genteknologiloven. Som det også fremgår av kapittel VII i denne redegjørelsen gir offentliglova rett til informasjon og opplysning i tråd med de krav som gjelder etter annex I bis artikkel 3 og 5.

I tillegg skal, i saker om innesluttet bruk, følgende informasjon etter genteknologilovens § 12 alltid være tilgjengelig, uavhengig av eventuell taushetsplikt:

- a. beskrivelse av den genmodifiserte organismen, brukerens navn og adresse, formålet med bruken og bruksstedet
- b. metoder og planer for overvåking og beredskap
- c. vurderinger av hvilke virkninger som kan forutses

Når det gjelder saker om utsetting, slår § 12 tredje ledd fast at opplysningene alltid skal være offentlige. Etter anmodning fra søkeren kan likevel følgende opplysninger unntas fra innsyn hvis det dokumenteres at innsyn kan skade søkers interesser vesentlig:

- a. opplysninger om fremstillings- eller produksjonsprosessen, unntatt opplysninger som er relevante for sikkerhetsvurderingen
- b. opplysninger om kommersielle forbindelser mellom en produsent eller importør og søkeren eller innehaveren av godkjenningen
- c. opplysninger som viser søkerens anskaffelser, markedsandeler eller forretningsstrategier
- d. opplysninger om DNA-sekvenser, unntatt sekvenser som brukes til å påvise, identifisere og kvantifisere transformasjonshendelsen (genmodifiseringshendelsen)
- e. opplysninger om avlsmønstre og avlsstrategier.

Adgangen til å unnta visse opplysninger fra innsyn som er beskrevet over, gjelder ikke risikovurderinger eller opplysninger som inngår i konklusjonene til relevante vitenskapelige utvalg eller i konklusjonene i vurderingsrapportene og som gjelder forventede virkninger for menneskers helse, dyrehelse eller miljøet. Her skal det altså alltid gis innsyn.

vi) *Implementering av artikkel 6bis jf. annex I bis nr. 6*

Bestemmelsen sikrer allmennheten rett til å komme med kommentarer, opplysninger, analyser eller uttalelser. Dette tilfredsstilles ved kravet om offentlig høring, se pkt. i) ovenfor.

vii) Implementering av artikkel 6bis jf. annex I bis nr. 7

Bestemmelsen skal sikre at det tas behørig hensyn til utfallet av den allmenne beslutningsprosessen som er gjennomført. Etter norsk forvaltningsrettslig praksis sendes alle høringsuttalelser til den instans som skal fatte vedtaket. Disse blir gjennomgått og tatt hensyn til før endelig avgjørelse fattes.

viii) Implementering av artikkel 6bis jf. annex I bis nr. 8

Alle vedtak om utsetting av genmodifiserte organismer, inkludert begrunnelsen for vedtaket, publiseres på hjemmesiden til det organ som fattet beslutningen. Ettersom genteknologilovens § 12 gir offentleglova anvendelse på dette området har alle krav på innsyn i beslutningsteksten, samt de premisser og hensyn som beslutningen bygger på.

b) Forholdet til Cartagena-protokollen

I genteknologilovens § 9 er import, transport og eksport inntatt som del av definisjonen av utsetting av genmodifiserte organismer etter norsk lov. Dette betyr at import av GMO i utgangspunktet er underlagt de samme krav til offentlighet og høring som de former for utsetting som reguleres av Århuskonvensjonen. Regler om dette er i tillegg inntatt i [forskrift av 2005 om merking, transport, import og eksport av genmodifiserte organismer](#). Ved disse instrumenter blir de formål og hensyn som ligger til grunn for Cartagena-protokollen ivaretatt fullt ut.

XXXIV. Hindringer i gjennomføringen av artikkel 6 bis og Vedlegg I bis

Ingen ytterligere info.

XXXV. Ytterligere informasjon om praktisk anvendelse av artikkel 6 bis og Vedlegg I bis

Ingen ytterligere info.

XXXVI. Nettsider relevante for gjennomføringen av artikkel 6 bis

<http://lovdata.no/dokument/NL/lov/1993-04-02-38>

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-12-16-1495>

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2006-05-19-16>

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-09-02-1009>

XXXVII. Oppfølging av compliance-saker

Ingen særskilte tidligere saker å følge opp.